

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Οι επιπτώσεις του Brexit στον τομέα της Ευρωπαϊκής πληροφόρησης

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης
«Διοικητική της διακινδύνευσης στην παγκόσμια πολιτική»

Αντώνιος Θεοδώρου

Τριμελής επιτροπή:
Αναπληρωτής Καθηγητής Ν. Σ. Κουτσούκης
Επίκουρος Καθηγητής Ι. Κωνσταντόπουλος (ε)
Επίκουρος Καθηγητής Σ. Πετρόπουλος

(ε) – Επιβλέπων

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2021

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

The impacts of Brexit on European intelligence

*Master's dissertation specializing in
"Risk management in global politics"*

Antonios Theodorou

Committee:

Associate Professor N. S. Koutsoukis
Assistant Professor I. Konstantopoulos (s)
Assistant Professor S. Petropoulos

(s) – Supervisor

Final version

Corinth, Greece, 2021

Φύλλο Αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Οι επιπτώσεις του *Brexit* στον τομέα της Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης» του Αντώνιου **Θεοδώρου** αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιων ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την 05/03/2021 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Αναπληρωτής Καθηγητής Ν. Σ. Κουτσούκης
2. Επίκουρος Καθηγητής Ι. Κωνσταντόπουλος
3. Επίκουρος Καθηγητής Σ. Πετρόπουλος

Abstract

The present dissertation focuses on the withdrawal of the United Kingdom from the ranks of the European Union, widely known as Brexit, and on particular on the implication that the exit will have on the field of European intelligence.

The sequence of events of Brexit is going to affect the next generations in the Old World in various sectors of everyday life, such as trade, in the movement of people, in the fields of economy and security, in the academic world etc.

But as far as a more specific perspective on the impact of Brexit on European intelligence is concerned, it is going to be sampled and presented in this analysis, in the use of tools of risk management.

Keywords: Brexit, event tree analysis, intelligence, European Union, information sharing.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εστιάζει στην αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από τις τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ευρέως γνωστού ως Brexit και συγκεκριμένα στις επιπτώσεις που θα επιφέρει η έξοδος στο τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης.

Η ακολουθία των γεγονότων του Brexit πρόκειται να επηρεάσει τις επόμενες γενεές στη Γηραιά Ήπειρο σε διάφορες εκφάνσεις της καθημερινότητας όπως στο εμπόριο, στη μετακίνηση ανθρώπων, στην οικονομία, στην ασφάλεια, στον ακαδημαϊκό κόσμο κ.ά.

Ειδικότερα όμως, το ποιες θα είναι οι επιπτώσεις του Brexit στην ευρωπαϊκή πληροφόρηση, πρόκειται να σταχυολογηθούν και να παρουσιαστούν στην ανά χείρας ανάλυση, με τη χρήση εργαλείων της διοικητικής της διακινδύνευσης.

Λέξεις κλειδιά: Brexit, Ευρώπη, δένδρική ανάλυση γεγονότων, πληροφόρηση, ανταλλαγή πληροφοριών.

Πίνακας περιεχομένων

Abstract.....	I
Περίληψη	II
Πίνακας περιεχομένων	III
1. Εισαγωγή	1
2. Ασφάλεια και Υπηρεσίες Πληροφοριών	5
2.1 Ασφάλεια και πληροφόρηση	6
2.2 Υπηρεσίες πληροφοριών και διεθνής συνεργασία.....	7
3. Brexit και Ευρωπαϊκή πληροφόρηση	12
3.1 Οι προκλήσεις στην Ευρωπαϊκή πληροφόρηση	14
3.2 Οι συνέπειες της αποχώρησης.....	17
4. Διοικητική της Διακινδύνευσης για τις επιπτώσεις του Brexit στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης	20
4.1 Αναγνώριση, διαχείριση και κωδικοποίηση κινδύνων	21
4.2 Ανάλυση με τη χρήση Μήτρας Κινδύνων και Δένδρων Γεγονότων.....	28
4.2.1 Μήτρα κινδύνων	28
4.2.2 Δενδρική ανάλυση κινδύνου.....	31
5. Συμπεράσματα.....	38
Κατάλογος Πηγών.....	40

1. Εισαγωγή

Μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και για μεγάλο χρονικό διάστημα, ταυτόχρονα με τον εν εξελίξει Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ των τότε δύο παγκόσμιων πόλων εξουσίας, οι ηγέτες της Μεγάλης Βρετανίας, που χάρασαν την εξωτερική της πολιτική, λάμβαναν ως κοινή συνισταμένη την απώλεια επιρροής του Ηνωμένου Βασιλείου σε παγκόσμιο επίπεδο και εργάστηκαν προσαρμοσμένοι σε αυτό το νέο δεδομένο.

Έχοντας απολέσει, πλέον, την *antebellum* δυναμική της πάλε ποτέ μεγάλης αυτοκρατορίας, οι ηγέτες της αναγνώρισαν ότι η επιρροή της χώρας στο παγκόσμιο γίνεσθαι κυμαίνεται σε μεσαίο επίπεδο (Hill, 2016), δίνοντας έτσι στον εαυτό τους την ελευθερία κινήσεων αλλά και τη δημιουργική σκέψη που χρειαζόντουσαν προκειμένου να επινοήσουν και να εφαρμόσουν μια πολυμερής και ευέλικτη πολιτική, αναλόγως της τρέχουσας δυναμικής της χώρας τους και βασιζόμενης στη πραγματικότητα.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω η βρετανική εξωτερική πολιτική σχεδιάστηκε και δομήθηκε γύρω από τρεις ομόκεντρους κύκλους, γεωγραφικά καθορισμένων διεθνών σχέσεων. Αρχικά, στο κέντρο τοποθετήθηκε η σχέση της με την Ευρώπη, ακολουθούμενη από έναν ευρύτερο κύκλο στον οποίο τοποθετήθηκε η σχέση της με τις ΗΠΑ και τέλος από μια ευρύτερη συλλογή επιλεκτικών σχέσεων, όπως λόγου χάρη των σχέσεων του Ηνωμένου Βασιλείου με τα λοιπά μέλη της Κοινοπολιτείας καθώς και με διάφορους, κρατικούς και μη, διεθνείς οργανισμούς (Whitman, 2016).

Ερχόμενοι στο σήμερα και ιδίως το χρονικό διάστημα της τελευταίας δεκαετίας οι αλλαγές, είτε σε πολιτικό είτε σε κοινωνικό φάσμα, καθώς και οι προκλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι ραγδαίες. Μια από τις σημαντικότερες παγκόσμιες αλλαγές με πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο είναι και η πρόσφατη αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από τους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάποιοι ιστορικοί παρομοιάζουν το έτος 2016 ως τη βάση του 21^{ου} αιώνα όπου η ακολουθία των γεγονότων θα ορίσουν αρκετές γενεές (Moran, 2017), όπως αντίστοιχα έγινε το έτος 1940, όπου ήταν η βάση του 20^{ου} αιώνα για τα επακόλουθα στη διεθνή πολιτική σκηνή, με τη πτώση της Γαλλίας στα χέρια της ναζιστικής

Γερμανίας και ότι συνέβη μεταγενέστερα (Reynolds, 1990). Μαζί με την εκλογή του Τραμπ, ως του 45^{ου} Προέδρου των ΗΠΑ αργότερα εντός του ίδιου έτους, το δημοψήφισμα, ευρέως γνωστό ως Brexit, σηματοδότησε τη μεγαλύτερη αναταραχή της παγκόσμιας πολιτικής τάξης πραγμάτων από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου (Moran, 2017).

Ο Βρετανικός λαός την 23^η Ιουνίου του 2016 ψήφισε την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτό το ιστορικό δημοψήφισμα, η θέση που τάσσονταν υπέρ της αποχώρησης έλαβε το 51,9% των καταγεγραμμένων ψήφων. Περίπου επτά μήνες αργότερα, την 29^η Μαρτίου του 2017, ενεργοποιήθηκε το άρθρο 50 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ από την τότε βρετανική κυβέρνηση. Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου προβλεπόταν αρχικά για την 29^η Μαρτίου του 2019, παρά ταύτα πραγματοποιήθηκε την 31^η Ιανουαρίου του 2020, ύστερα από τρεις αναβολές της ημερομηνίας εξόδου και τρεις παρατάσεις που δόθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο από την ΕΕ (Υπουργείο Εξωτερικών, 2020).

Από την 1^η Φεβρουαρίου του 2020 το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι πλέον κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν συνεχεία από το Μάρτιο του ίδιου έτους η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΗΒ ξεκίνησαν να διαπραγματεύονται τους όρους της μελλοντικής τους σχέσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει μια ενιαία και συνολική συμφωνία, που θα περιλαμβάνει κεφάλαια για όλα τα επιμέρους θέματα κοινού ενδιαφέροντος (εμπόριο, μεταφορές, αλιεία, ανταλλαγή δεδομένων, αστυνομική και δικαστική συνεργασία, άμυνα και ασφάλεια κ.λπ.). Αντιθέτως από το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εκφραστεί μια ξεκάθαρη προτίμηση για μια ξεχωριστή εμπορική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών και για ξεχωριστές τομεακές συμφωνίες για τα λοιπά θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Το πρώτο σενάριο είναι να υπάρξει μια μελλοντική σχέση «με συμφωνία», ενώ το δυσσώστο σενάριο είναι να υπάρξει μια μελλοντική σχέση «χωρίς συμφωνία», με ότι αυτό συνεπάγεται σε κάθε περίπτωση (Υπουργείο Εξωτερικών, 2020).

Εξειδικεύοντας, έτι περαιτέρω, το τι μέλλει γενέσθαι στη μετά Brexit εποχή, ιδίως στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης το ερώτημα που τίθεται είναι αν η συνεργασία στην ανταλλαγή πληροφοριών και σε θέματα ασφάλειας θα παραμείνει στο ίδιο επίπεδο με αυτό που προϋπήρχε όταν το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν ένα πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το τι επιπτώσεις και πόσους δυνητικούς κινδύνους θα επιφέρει ένας απότομος τερματισμός συνεργασίας στον ευαίσθητο τομέα των πληροφοριών και της ασφάλειας. Το ερώτημα τίθεται καθώς θα προκύψουν νομικά ζητήματα στην ανταλλαγή ή διάθεση δεδομένων,

¹ Το άρθρο 50 ΣΕΕ προσδιορίζει τον τρόπο αποχώρησης ενός κ-μ από την ΕΕ και προβλέπει ότι η έξοδος πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός δύο ετών, το αργότερο, από την ημερομηνία ενεργοποίησής του.

συμπεριλαμβανομένων προσωπικών δεδομένων, αναφορικά με υποθέσεις τρομοκρατίας, οικονομικές έρευνες, συμπεριλαμβανομένων ταξιδιωτικών δεδομένων, πληροφοριών για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, για εμπορία ανθρώπων κ.ά (Segell, 2017).

Όλα τα ανωτέρω θα προκύψουν από τη φύση του Brexit, δηλαδή το πόσο «σκληρό» ή «μαλακό» θα είναι το «διαζύγιο», αν θα ακολουθήσει ή όχι συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, καθώς αυτό συνεπάγεται μια μελλοντική βρετανική εσωστρέφεια ή μια νέα συνεργασία μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και των πρώην εταίρων του, κ-μ της ΕΕ, είτε μέσα στους κόλπους της, είτε διμερώς, εν προκειμένω στους τομείς της πληροφόρησης (Konstantopoulos & Nomikos, 2017).

Νομοτελειακά, θα δημιουργηθεί η ανάγκη για εξεύρεση λύσης στο χάρτη των γεωπολιτικών παιγνίων, καθόσον το Ηνωμένο Βασίλειο, με την αποχώρησή του από τις τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πιθανόν να δημιουργήσει κενό ασφαλείας στην αρχιτεκτονική της άμυνας και της ασφάλειας της Δύσης. Μια αρχιτεκτονική όπου η ΕΕ λαμβάνει όλο και σπουδαιότερο ρόλο και του Brexit δύναται να προκαλέσει ανάσχεση σε αυτόν, με δυνητικές απώλειες σε θέματα ασφάλειας και πληροφοριών (The Economist, 2016).

Στη πράξη οι χώρες, μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν επιλέξει τη συνεργασία στον τομέα των πληροφοριών και της ασφάλειας με την ταυτόχρονη αξιοποίηση των παρεχόμενων εργαλείων και δυνατοτήτων των ευρωπαϊκών οργανισμών όπως λ.χ. της Europol, του Frontex κ.ά. (Glees, 2017). Περαιτέρω, δεν αποκλείεται σε μια γενικότερη προοπτική, να προκληθεί, ελέω το Brexit, ένας ευρωπαϊκός συγκεντρωτισμός στον τομέα της πληροφόρησης, από τα εναπομείναντα κ-μ της ΕΕ, οδηγώντας στη δημιουργία μιας κεντρικής ευρωπαϊκής υπηρεσίας πληροφοριών καθώς με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η ΕΕ χάνει τη μεγάλη εξειδίκευση των βρετανικών υπηρεσιών στο τομέα αυτό (Paladini & Castellucci, 2019).

Μέσα από τη παρούσα έρευνα τίθεται ως στόχος η διαχείριση κινδύνων για τους λήπτες αποφάσεων με τη χρήση τουλάχιστον δύο αναλυτικών μεθόδων διοικητικής της διακινδύνευσης, ήτοι της ανάλυσης δένδρου γεγονότων – Event Tree Analysis (ETA) και αναγνώρισης κινδύνων με τη χρήση μήτρας κινδύνων – Risk Matrix, προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσο το Brexit, σα γεγονός αυτό καθ' αυτό, αλλά και σαν πολιτική πράξη, θα έχει επιπτώσεις στους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στα κράτη μέλη αυτής στον τομέα της πληροφόρησης (intelligence).

Υπό το φως των ανωτέρω, εκτιμάται ότι από το ανά χείρας πόνημα θα εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα στον τομέα της Ευρωπαϊκής πληροφόρησης (European intelligence), καθώς η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου θα έχει σε μεγάλο

βαθμό, κραδασμούς. Είτε ακολουθήσει ένα «μαλακό», είτε ένα «σκληρό» Brexit, οι υπηρεσίες πληροφοριών των κ-μ της ΕΕ, αλλά και αυτές του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και οι εμπλεκόμενοι, με το αντικείμενο των πληροφοριών και της ασφάλειας θεσμικοί οργανισμοί της Ευρώπης σίγουρα θα επηρεαστούν.

Μέσα από την παρούσα ανάλυση κινδύνου, όπως παρουσιάζεται στα επόμενα κεφάλαια του πονήματος, θα γίνει προσπάθεια εκτίμησης του κατά πόσο θα υπάρξουν επιπτώσεις σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, όπως αυτό του τομέα της πληροφόρησης, ο οποίος διαθέτει *de facto* ευρεία δυναμική επηρεάζοντας την ασφάλεια μεγάλου αριθμού οντοτήτων και δρώντων, κρατικών και μη.

2. Ασφάλεια και Υπηρεσίες Πληροφοριών

Σύμφωνα με τον Glees (2017) «Οι Υπηρεσίες πληροφοριών ενός κράτους συμβολίζουν την εθνική κυριαρχία» κάτι που υποδεικνύει το ρόλο και τη σπουδαιότητα αυτών των οργανισμών στην ασφάλεια ενός κράτους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει, μέχρι και σήμερα, ιδρύσει και θέσει σε λειτουργία έναν ευρωπαϊκό οργανισμό, μια ευρωπαϊκή υπηρεσία πληροφοριών, αποτέλεσμα που από πολλούς ακαδημαϊκούς και ειδικούς στον τομέα των πληροφοριών και της ασφάλειας θεωρείτε ως σημαντική έλλειψη στη δομή και τη λειτουργία της Ένωσης (Hill, 2004).

Αναφορικά με τις βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών, αυτές θεωρούνται *primus inter pares* από τους Αμερικάνους ειδικούς στον τομέα των πληροφοριών. Είναι ευρέως αναγνωρισμένο ότι οι Άγγλοι διαθέτουν τεράστια παράδοση στο εν λόγω πεδίο, ενώ οι Αμερικάνοι συνεργάζονται παραδοσιακά μαζί τους, είτε διμερώς, είτε μέσω της κοινής συμμετοχής τους στο “Five Eyes”, το οποίο απαρτίζεται από τις υπηρεσίες πληροφοριών πέντε αγγλοσαξονικών κρατών (ΗΠΑ, Καναδά, ΗΒ, Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία). Αντίθετα, οι αντίστοιχες υπηρεσίες των χωρών μελών της ΕΕ, συγκρινόμενες με τους βρετανούς ομολόγους τους, υστερούν κατά πολύ σε επιχειρησιακές ικανότητες στον εν λόγω τομέα και γενικότερα η Ευρώπη θεωρείται αδύναμη σε αυτό το πεδίο. Σημειώνεται δε, ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρούνται παγκοσμίου επιπέδου δρώντες στη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών, ενώ μόνο η Γαλλία και η Γερμανία διαθέτουν υπηρεσίες εφάμιλλου επιπέδου, που δύναται να δράσουν σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης αλλά δεν διαθέτουν ισάξιες επιχειρησιακές ικανότητες με αυτές των Βρετανών (Inkster, 2016).

Επιπρόσθετα για την πληρέστερη κατανόηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης της Ευρωπαϊκής ασφάλειας και του τομέα των πληροφοριών, όπως συμβάλει σε αυτή σε γενικότερο πλαίσιο, άξιο αναφοράς τυγχάνει το άρθρο 4 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΕΕ), στην οποία αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι η εθνική ασφάλεια παραμένει στην ευθύνη κάθε κράτους μέλους, κάτι που συνάδει ότι η Ευρωπαϊκή

Ένωση δεν έχει άμεση αρμοδιότητα σε αυτό το τομέα. Συμπερασματικά, η συμμετοχή ενός κράτους στην Ένωση δε του περιορίζει το δικαίωμα και τη δυνατότητα να παρέχει ασφάλεια στους πολίτες του και να συνεργάζεται, εφόσον το επιθυμεί με οποιοδήποτε άλλο κράτος ή/και κράτη, σε διμέρες ή πολυμερές επίπεδο στο τομέα της ασφάλειας (Glees, 2017).

2.1 Ασφάλεια και πληροφόρηση

Ο όρος «ασφάλεια» διακρίνεται σε πέντε διαστάσεις: την στρατιωτική ασφάλεια, την πολιτική, την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική (Buzan, 1991). Έτσι, οι ηγέτες κάθε κράτους καλούνται στις ημέρες μας να διασφαλίσουν όσο καλύτερα μπορούν την ασφάλεια του κράτους σε όλες αυτές τις διαστάσεις, αλλά η μεταβολή της δομής του διεθνούς συστήματος και ο πολλαπλασιασμός και η πολυπλοκότητα των απειλών και των προκλήσεων καθιστούν το έργο τους δυσχερέστερο και περισσότερο πολύπλοκο (Κωνσταντόπουλος, 2018).

Οι απειλές και οι προκλήσεις στη σκακιέρα της διεθνούς ασφάλειας σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, που καλείται να αντιμετωπίσει ένα κράτος και κατ' επέκταση, το βάρος της ευθύνης που πέφτει σε μια υπηρεσία πληροφοριών αυτού, σε συνεργασία με έτερα κράτη και υπό την ομπρέλα - συνεργασία διεθνών οργανισμών, φορέων και θεσμών, όπως το ΝΑΤΟ, η ΕΕ, τα Ηνωμένα Έθνη κ.ά. ποικίλλουν. Από τους πιο σημαντικούς δρώντες της διεθνούς πολιτικής, μέχρι τις μεσαίες δυνάμεις και τα μικρά κράτη αποκρυσταλλώνεται ότι προκειμένου να αντιμετωπιστούν δραστικά οι παγκόσμιες απειλές, παλιές και νέες, καθώς και οι κίνδυνοι, απαιτούνται ευέλικτες μορφές συνεργασίας στον τομέα της πληροφόρησης εντός ενός πρωτοφανούς ποικίλου φάσματος προκλήσεων (Konstantopoulos & Nomikos, 2017). Αυτό το φάσμα περιβάλλει προκλήσεις σε ζητήματα όπως, μεταξύ άλλων, της τρομοκρατίας, της διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής, του εξτρεμισμού, της ριζοσπαστικοποίησης ισλαμικών δικτύων, της παράνομης μετανάστευσης, της φύλαξης των συνόρων, των κυβερνοαπειλών, της ασφάλειας τροφίμων, της κλιματικής αλλαγής (Konstantopoulos & Nomikos, 2017) και εσχάτως των πανδημιών.

Το ξαναμοίρασμα της τράπουλας στη διεθνή πολιτική δημιουργεί ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο από νέες αναδυόμενες δυνάμεις (π.χ. Κίνα, Ινδία, Βραζιλία) οι οποίες διεκδικούν μια ηγετική θέση, την Ευρωπαϊκή Ένωση που προσπαθεί να βρει τον προσανατολισμό της μετά την οικονομική κρίση και το Brexit, καθώς και δυνάμεις που μόλις συνήλθαν από την ήττα στο Ψυχρό Πόλεμο (Ρωσία) και μετατρέπονται σε αναθεωρητικές, εκμεταλλεζόμενες την στροφή προς την Ασία που κάνουν οι ΗΠΑ, μη λησμονώντας τις πολεμικές συγκρούσεις σε Συρία, Αφγανιστάν, Ιράκ (Κωνσταντόπουλος, 2018) και στη Λιβύη.

Αναφορικά με τον όρο «πληροφόρηση», έως και σήμερα δεν έχει αποσαφηνιστεί πλήρως η έννοια του, δηλαδή είναι κάτι σαν τον όρο «ειδήσεις» (Kahn, 2001). Αυτό αποκρυσταλλώνεται στην ύπαρξη μεγάλου εύρους συζητήσεων εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επαγγελματιών του χώρου, καθώς και στις ποικίλες ερμηνείες που εντοπίζει κανείς στη διεθνή βιβλιογραφία (Konstantopoulos & Doga, 2015).

Ειδοκότερα και επ' ωφελεία του παρόντος πονήματος, συγκρατείται ότι ο όρος «πληροφόρηση» εκτός από τη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών, εμπεριέχει και τις λειτουργίες της μυστικής δράσης και της αντικατασκοπείας, εξαιτίας των οποίων οι υπηρεσίες πληροφοριών είναι κατά μια έννοια παρεξηγημένες (Breakspear, 2012). Νομοτελειακά στον τομέα της πληροφόρησης βασικό συστατικό αποτελεί ο λεγόμενος Κύκλος της Πληροφόρησης, στον οποίο, ως έννοια, περιγράφονται οι διαδικασίες που ακολουθούνται είτε αφορούν στρατιωτικές, είτε πολιτικές, είτε οικονομικές πληροφορίες. Ο Κύκλος παρουσιάζεται ως ένα κλειστό μονοπάτι των εξής πέντε δραστηριοτήτων: σχεδιασμός/κατεύθυνση, συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση και διοναμή, στάδια τα οποία επαναλαμβάνονται (Breakspear, 2012).

Επισημαίνεται δε ο ζωτικός και επουσιώδης ρόλος των υπηρεσιών πληροφοριών, στην πολιτική εκδοχή του όρου «πληροφόρηση», αναφορικά με την υποστήριξη της σταθερότητας και της ασφάλειας των κρατικών και διεθνών οντοτήτων και οργανισμών (Κωνσταντόπουλος, 2018) καθώς και της ασφάλειας της εφοδιαστικής αλυσίδας και του παγκόσμιου εμπορίου.

Συνοπτικά οι όροι «ασφάλεια» και «πληροφόρηση» είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι, κυριώς όμως η πληροφόρηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την επίτευξη της στρατιωτικής και της πολιτικής ασφάλειας ενός κράτους. Μια από τις σημαντικότερες και κρισιμότερες αποστολές μιας υπηρεσίας πληροφοριών είναι να εκτιμήσει ακριβώς, έγκυρα και έγκαιρα τις ικανότητες και τις προθέσεις συμμάχων, αντιπάλων και εχθρών, είτε πρόκειται για κράτη ή για μη κρατικούς δρώντες (λ.χ. Ισλαμικό Κράτος, οργανωμένο έγκλημα κ.ά.), με κύριο αντικειμενικό σκοπό την αποφυγή στρατηγικού αιφνιδιασμού (Κωνσταντόπουλος, 2018).

2.2 Υπηρεσίες πληροφοριών και διεθνής συνεργασία

Έως και την ημέρα της ειδεχθούς τρομοκρατικής επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντάλλασαν πληροφορίες και καλές πρακτικές, δια των υπηρεσιών πληροφοριών τους και μέσω διάφορων καναλιών επικοινωνίας, είτε εντός είτε εκτός της Ένωσης. Συγκεκριμένα, σε επίπεδο μυστικών υπηρεσιών ο κύριος δίαυλος επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών πραγματοποιούνταν και συνεχίζεται έως και σήμερα, μέσω ενός υφιστάμενου από το 1971 φόρουμ, μεταξύ

των εν λόγω υπηρεσιών των κ-μ της ΕΕ, γνωστού και ως το «Κλαμπ της Βέρνης» - “Club de Berne”. Επιπρόσθετα κάποιες από αυτές, μετά τις επιθέσεις της 09/11 ξεκίνησαν να συνεργάζονται και μέσω του κέντρου επίγνωσης της κατάστασης *EU IntCent* στις Βρυξέλλες, ιδίως για την εκπόνηση στρατηγικών και γεωπολιτικών προϊόντων ανάλυσης. Σε επίπεδο σωμάτων ασφαλείας και αρχών επιβολής του νόμου η συνεργασία πραγματοποιούταν δια μέσου της νεοϊδρυθείσας τότε *Europol* αλλά και μέσω των εθνικών γραφείων της *Interpol*, ενώ οι ευρωπαϊκές στρατιωτικές υπηρεσίες πληροφοριών είχαν πρόσφατα αρχίσει να συνεργάζονται μέσω του τομέα πληροφοριών του Στρατιωτικού Επιτελείου της ΕΕ (*EU Military Staff*) (Fägersten, 2010).

Αμέσως μετά τις προαναφερόμενες τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ, οι οποίες ειρήσθω εν παρόδω σόκαραν τη δυτική κοινή γνώμη, και σε σύντομο χρονικό διάστημα συγκλήθηκε έκτακτο ευρωπαϊκό συμβούλιο, στο οποίο οι τότε ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αποφάσισαν να συνεργαστούν στενότερα σε επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών θέτοντας δύο βασικούς άξονες/στόχους. Ο πρώτος στόχος που τέθηκε ήταν, ότι πρέπει να αυξηθούν σημαντικά οι πληροφορίες που αποστέλλονται από τις υπηρεσίες πληροφοριών των κρατών μελών προς τους αρμόδιους οργανισμούς της ΕΕ και ιδίως της *Europol* και ο δεύτερος στόχος που τέθηκε ήταν ότι πρέπει να αυξηθεί σημαντικά η συνεργασία στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της *Europol* και των λοιπών οργανισμών της ΕΕ. Παρότι όμως η *Europol* δημιούργησε ειδική ομάδα για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας², όπου σήμερα έχει αναβαθμιστεί στο πανευρωπαϊκό κέντρο *ECTC*, αλλά και το Έργο ανάλυσης *Hydra*, όπως είναι η τωρινή του ονομασία, στον Αναλυτικό Φάκελο Εργασίας για την τρομοκρατία³, με συγκεκριμένα καθήκοντα, και έχοντας λάβει τη σχετική ώθηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, παρά ταύτα δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα. Αυτό συνέβη διότι οι αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες των κρατών μελών δεν τροφοδοτούσαν με συνεισφορές πληροφοριών για την ασφάλεια της Ευρώπης την προαναφερόμενη ειδική ομάδα της *Europol*. Έτσι στις βομβιστικές επιθέσεις της Μαδρίτης το Μάρτιο του 2004, η *Europol* δεν ανταποκρίθηκε σε αυτά που τις αναλογούσαν, ως όφειλε, λόγω έλλειψης πληροφοριών (Fägersten, 2010). Παρακάτω στην Εικόνα 1 (βλ. σελίδα 9) απεικονίζεται η σύγχρονη δομή ασφάλειας με τους αντίστοιχους θεσμούς, οργανισμούς, φόρουμ και δεξαμενές σκέψης της ΕΕ.

² Counter Terrorism Task Force, η οποία με τη πάροδο των ετών ενισχύθηκε και το 2016 αναβαθμίστηκε σε ευρωπαϊκό κέντρο για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας – European Counter Terrorism Centre (ECTC) Πηγή: *Europol*, διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>. Πρόσβαση την 19/11/2020.

³ Το Εστιακό σημείο για την ισλαμική τρομοκρατία έχει μετονομαστεί σε Έργο ανάλυσης *Hydra* Πηγή: *Europol*, διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>. Πρόσβαση την 19/11/2020.

Table 1. The EU Security Framework^a

Intelligence	Terrorism	Law Enforcement
IntCent	the Counter Terrorism Group (CTG)	EUROPOL
the Open Source (OSINT) Division	the EU Situation Room	FRONTEX (border agency)
15 Eyes	European External Action Service (EEAS)	EUROJUST EPPO
Club de Berne		EMCDDA (drugs) CEPOL (police college) OLAF (anti-fraud office) European Multidisciplinary Platform against Crime Threats (EMPACT)

^aTo that list Eu-LISA (management of large-scale IT systems), ENISA (cybersecurity), EASO (asylum), EIGE (gender equality), EMCDDA (drugs), CEPOL (police college) and FRA (fundamental rights) should be added.

Εικόνα 1. Η σύγχρονη δομή Ασφάλειας της ΕΕ (Πηγή: (Paladini & Castellucci, 2019)⁴

Σημειώνεται ότι στην έκθεση της βρετανικής Βουλής των Λόρδων σχετικά με τις ευρωπαϊκές ενέργειες για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, μετά τις επιθέσεις στη Μαδρίτη, η Europol δέχτηκε σφοδρή κριτική, καθώς για τους Βρετανούς, η εν λόγω ευρωπαϊκή υπηρεσία δεν διαδραμάτισε ένα ισχυρότερο κεντρικό ρόλο που της αναλογούσε, αποφεύγοντας εν μέρει το βάρος των ευθυνών της (House of Lords, 2005).

Τα ανωτέρω δεν είναι δύσκολο να ερμηνευθούν καθώςσον το ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών των κρατών μελών της ΕΕ δεν τροφοδοτούσαν επαρκώς τη Europol συνάγεται ότι τέτοιου είδους κρατικοί οργανισμοί προτιμούν να χειρίζονται μονομερώς τις υποθέσεις τους, αναζητώντας συνεργασία μόνο όταν αμφισβητείται η ικανότητα τους. Ωστόσο εκ των ενδιαφερόντων μιας υπηρεσίας πληροφοριών είναι η ανάπτυξη συνεργασίας με τις αντίστοιχες άλλων κρατών (Segell, 2017), μη

⁴ Paladini, S. & Castellucci, I. (2019). *European Security in Post Brexit World*. Emerald Publishing Limited.

λησμονώντας την ιδιαίτερη εργασιακή κουλτούρα που διακατέχει τους αξιωματούχους και τα στελέχη των υπηρεσιών πληροφοριών, ιδίως σε θέματα διασφάλισης του απορρήτου και της κοινωνικής απομόνωσης. Γίνεται σαφές ότι αυτού του είδους η εργασιακή κουλτούρα δε συναντάται εύκολα σε άλλα εργασιακά περιβάλλοντα όπως λ.χ. σε πολυεθνικές εταιρείες, σε τραπεζικούς ομίλους ή και σε υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα (Fägersten, 2010).

Υπό το πρίσμα των προαναφερόμενων γεγονότων, εξάγεται το συμπέρασμα ότι παρότι γίνονται προσπάθειες και συνέργειες για μια πιο ευέλικτη διεθνής συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών, παρά ταύτα αυτό δε σημαίνει ότι στην πράξη πραγματοποιείται ευρέως μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών οργανισμών. Παραμένει όμως πρόκληση καθώς στον πυρήνα των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για ζητήματα ασφάλειας, δύνεται έμφαση τόσο στη διακρατική, όσο και στη μεταξύ των κρατών-μελών και ευρωπαϊκών οργανισμών (βλ. Εικόνα 1, σελ. 9) ανταλλαγή πληροφοριών (Hillebrand, 2017).

Επιπρόσθετα, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών πληροφοριών, άξιο αναφοράς τυγχάνει ότι, για ένα τέτοιο οργανισμό είναι ζωτικής σημασίας, σε επιχειρησιακό επίπεδο, τα ενεργά δίκτυα συλλογής πληροφοριών που διαθέτει. Αυτό αποτελεί τη ραχοκοκαλιά ενός τέτοιου οργανισμού, ενώ το συλλεχθέν επεξεργασμένο πληροφοριακό υλικό δύναται να θεωρηθεί ως επένδυση, που δεν μπορεί, ως τέτοια, να μεταφέρεται εύκολα σε άλλο θεσμικό περιβάλλον, πόσο μάλλον δε, σε ένα διεθνές. Επίσης, λαμβάνοντας ως δεδομένο το χρόνο, τις εργατώρες, το κόστος και το βαθμό δυσκολίας που χρειάζεται για να εγκατασταθεί και να αρχίσει να αποδίδει ένα δίκτυο συλλογής πληροφοριών, αυτής της μορφής η επένδυση μπορεί να θεωρηθεί και ως υψηλής εξειδίκευσης (Fägersten, 2010).

Προς επίρρωση των ανωτέρω δύναται να ληφθούν υπόψη οι απόψεις της ακαδημαϊκής κοινότητας στον τομέα των πληροφοριών και της ασφάλειας, καθώς θα μπορούσαν να είναι διδακτικές. Λόγου χάρη, κατά τον Herman (1996), ακαδημαϊκό στο αντικείμενο των σπουδών της πληροφόρησης και πρώην πολύπειρο αξιωματούχο των βρετανικών υπηρεσιών, υπάρχουν ισχυροί λόγοι ώστε οι υπηρεσίες πληροφοριών να συνεργάζονται μεταξύ τους. Αυτό συμβαίνει διότι δεν υπάρχει κάποιο κράτος, το οποίο από μόνο του να έχει τις δυνατότητες συλλογής των πληροφοριών που χρειάζεται για την επιβίωση του.

Επί παραδείγματι, στη πράξη ορισμένες επιχειρήσεις συλλογής πληροφοριών μπορούν να διεκπεραιωθούν ευκολότερα μόνο από τις τοπικές μονάδες πληροφοριών, μέσω της πρόσβασης που διαθέτουν αυτές στις βάσεις και τα αρχεία των αρχών επιβολής του νόμου κ.ά. Επιπλέον η καλή γνώση, από τα εμπλεκόμενα στελέχη, του γεωγραφικού πεδίου της εκάστοτε περιοχής δραστηριοποίησης τους

σε τοπικό επίπεδο (π.χ. επαρχιακή πόλη, αστικό περιβάλλον, ύπαιθρος, νησιωτικό σύμπλεγμα κ.ά.) μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στη συλλογή πληροφοριών από ανθρώπινες πηγές ή από τεχνικά μέσα. Επίσης η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών δύο σύμμαχων κρατών δίνει την ευχέρεια για την πραγματοποίηση κοινών δράσεων με ίση κατανομή ευθυνών και καθηκόντων μεταξύ των συμμετεχόντων σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις (Northcott, 2017).

Πέρα των ανωτέρω και όσον έχει να κάνει με το Ηνωμένο Βασίλειο, οι μέχρι τώρα σχέσεις των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών με τους ομολόγους τους από τα ευρωπαϊκά κράτη κυμαίνονται σχεδόν εξ ολοκλήρου σε διμερές επίπεδο, αναλογούντων των επιχειρησιακών δυνατοτήτων και των ενδιαφερόντων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Inkster, 2016). Η Αγγλία έχει αναπτύξει στενές σχέσεις στον τομέα των πληροφοριών με τη Γερμανία και τα τελευταία χρόνια με την Πολωνία, ενώ το ότι υπήρξε κράτος μέλος της ΕΕ δεν είχε επηρεάσει καθόλου τους δεσμούς που είχε και συνεχίζει να αναπτύσει, με τις ομόλογες υπηρεσίες των ΗΠΑ στο πεδίο των πληροφοριών (Glees, 2017).

Αναφορικά με τον τομέα της πληροφόρησης και της διεθνούς συνεργασίας σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών στη μετά Brexit εποχή, προάγονται, ιδανικά, τρεις επιλογές συνεργασίας, από την ΕΕ, με την ΕΕ και εντός της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου και των κρατών μελών της, σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών. Οι προαναφερόμενες μέθοδοι και επιλογές για τη συνεργασία στην ασφάλεια και την ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να είναι ατομικές, κοινές ή/και διμερείς. Αυτό σημαίνει ότι λ.χ. η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών και το ΓΕΕΘΑ μπορούν να συνεχίσουν την προϋπάρχουσα συνεργασία με τις αντίστοιχες ομόλογες βρετανικές υπηρεσίες, μέσω του διαύλου του NATO, που παραμένουν αμφότεροι, Ελλάδα και ΗΒ, ως μέλη. Σίγουρα η όποια συνεργασία που υπήρχε μόνο εντός του πλαισίου της ΕΕ και πλέον εγκαταλείπεται, μπορεί να μεταφερθεί για εφαρμογή μέσω μιας διμερούς συμφωνίας (Segell, 2017).

3. Brexit και Ευρωπαϊκή πληροφόρηση

Έως και την ώρα που συντάσσεται το παρόν, λίγο πριν τη δύση του 2020, οι ομάδες διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων μερών, δεν έχουν καταλήξει σε μια πλήρη συμφωνία για τη μελλοντική σχέση μεταξύ της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου, παρόλο που η μεταβατική περίοδος στο πλαίσιο της εφαρμογής της συμφωνίας αποχώρησης λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους. Σε κάθε περίπτωση βέβαια και να επέλθει μια κάποια συμφωνία έως και το τέλος του 2020, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις σχετικά με την παγκόσμια πανδημία, θα είναι πιθανότατα αδύναμη και ασταθής.

Εξαρχής όμως στη Βρετανία, οι υποστηρικτές του Brexit, πριν την πραγματοποίηση του δημοψηφίσματος διακρίνονταν σε αυτούς που επιθυμούσαν μια ολική ρήξη με άνευ όρων αποχώρηση και σε αυτούς που επιθυμούσαν μια αποχώρηση, η οποία όμως θα συνοδεύονταν με κάποιου είδους μελλοντική εμπορική συμφωνία μεταξύ της Βρετανίας και της ΕΕ. Συγκεκριμένα, οι υποστηρικτές μιας ξεκάθαρης και ανεπιφύλακτης απόσυρσης από την Ευρώπη, δηλαδή ενός σκληρού Brexit, προτιμούσαν οι συναλλαγές μεταξύ της Βρετανίας και της ΕΕ να πραγματοποιούνται βάσει των κανόνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Αντίθετα, οι υποστηρικτές ενός συναινετικού Brexit υποστήριζαν ότι το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί δυναμικά να λειτουργεί βάσει τροποποιημένης ρύθμισης του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, στην οποία η Βρετανία θα διατηρήσει την πρόσβαση της στην ενιαία αγορά, αλλά με ορισμένα όρια στην ελεύθερη κυκλοφορία των ανθρώπων, ως αντάλλαγμα για τη σημαντική αύξηση της μελλοντικής συνεισφοράς του ΗΒ στον προϋπολογισμό των Βρυξελλών (Forsyth, 2016).

Οι διαπραγματεύσεις μόνο εύκολες δε χαρακτηρίζονται και το ζήτημα της συμφωνίας είναι πιθανό να πάρει πολύ περισσότερο χρόνο και να τεθεί εκτός όποιου συμφωνηθέντος χρονοδιαγράμματος από ότι το προκαθορισμένο. Σε αυτό το πλαίσιο και σε συνάρτηση με την αντιμετώπιση της πανδημίας του covid 19, είναι δύσκολο να υποθέσει κανείς ότι η τωρινή βρετανική κυβέρνηση διαθέτει το χρόνο

και την ευχέρεια ώστε να αναπτύξει νέες, φιλόδοξες πρωτοβουλίες στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας (Nilsson-Wright & Fujiwara, 2016).

Ο διάλογος που ξεκίνησε, ιδίως κατά τη προεκλογική περίοδο πριν το δημοψήφισμα για τη παραμονή ή μη του Ηνωμένου Βασιλείου στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιούργησε διάφορες δυναμικές και δεν άφησε εκτός πλαισίου τα ζητήματα της ασφάλειας, δημιουργώντας και σε αυτή την υποπερίπτωση του δημόσιου διαλόγου, υπέρμαχους και πολέμιους. Ιστορικά, πριν τεθεί οποιοδήποτε ζήτημα αποχώρησης, οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας όπως η MI6 ή αλλιώς SIS, η MI5 και η GCHQ έπρεπε να συνεργαστούν, στο πλαίσιο της ΕΕ με άλλες, υποδεέστερες κατά τους Βρετανούς, υπηρεσίες πληροφοριών των κ/μ της ΕΕ. Αυτή η βρετανική υπεροψία δυσaráεστησε κάποιες χώρες μέλη της ΕΕ, παρόλο που κάποιες από τις υπηρεσίες πληροφοριών των κ/μ της ΕΕ έχουν αξιόλογη παρουσία, όπως για παράδειγμα, οι υπηρεσίες πληροφοριών της Ιταλίας και της Αυστρίας, οι οποίες διαθέτουν εκτεταμένο δίκτυο πληροφοριών τόσο σε χώρες των Βαλκανίων, όσο και σε αραβικές χώρες της Βορείου Αφρικής (Glees, 2017).

Επικεντρώνοντας στις συνέπειες που δύναται να προκληθούν τόσο στις ευρωπαϊκές όσο και στις βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών αναφορικά με το Brexit, άξια αναφοράς τυγχάνει η τοποθέτηση του τότε Βρετανού πρωθυπουργού. Συγκεκριμένα και ενώ η πλειονότητα των δημόσιων συζητήσεων, σχετικά με το Brexit, περιστρέφονταν γύρω από την οικονομία, από τη μεταναστευτική πολιτική και από θέματα διεθνούς εμπορίου κ.λπ. ο Ντέιβιντ Κάμερον, ο οποίος ειρήσθω εν παρόδω ως πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου το Φεβρουάριο του 2016 προκήρυξε το ιστορικό δημοψήφισμα στο βρετανικό λαό, ήταν εκείνος που τοποθέτησε, στο δημόσιο διάλογο του δημοψηφίσματος, το θέμα της ασφάλειας, υιοθετώντας παράλληλα τη θέση ότι η χώρα είναι ασφαλέστερη ως κράτος μέλος της ΕΕ και τονίζοντας ότι στο σενάριο της εξόδου είναι πιθανό να προκληθεί κάποια σύγκρουση (The Economist, 2016).

Περίληπτικά, πριν το δημοψήφισμα, ένας πρώην επικεφαλής της GCHQ, ο Sir David Omand (Northcott, 2017), υποστήριξε την πλήρη αντίθεση του σε ένα επικείμενο Brexit, για τον οποίο κάτι τέτοιο θα ήταν καταστροφικό σε θέματα ασφάλειας και ανταλλαγής πληροφοριών υπερθεματίζοντας του ότι είναι θεμιτό ένα κράτος να συμμετάσχει σε μια ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών. Κατά τον ίδιο, οι κίνδυνοι, που θα κληθεί να αντιμετωπίσει το Ηνωμένο Βασίλειο, στη περίπτωση μιας επικείμενης αποχώρησης είναι μεγάλοι καθώς το ΗΒ κινδυνεύει να γίνει ένας διεθνής παρίας σε περίπτωση που εγκαταλείψει την ΕΕ. Αυτό θα συμβεί καθώς θα χαθεί μια ροή πληροφοριών από και προς τις βρετανικές υπηρεσίες. Η Βρετανία, ως επί χρόνια μέλος της ΕΕ, αφενός συμμετείχε σε ένα θεσμοθετημένο δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών με τους εταίρους της ΕΕ και αφετέρου διαδραμάτιζε συγκεκριμένο ρόλο στη διαχείριση των συνόρων της ΕΕ,

παρότι δεν εφάρμοζε πλήρως το κεκτημένο Σένγκεν (Northcott, 2017). Συγκεκριμένα το Ηνωμένο Βασίλειο, ως κράτος μέλος της ΕΕ, είχε λάβει άδεια να εφαρμόζει ένα μέρος του κεκτημένου Σένγκεν, αυτό που αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, με δικαίωμα ψήφου στο Συμβούλιο της Ευρώπης επί των πράξεων που αφορούν τα θέματα αυτά. Δεν συμμετείχε στο κεκτημένο Σένγκεν που αφορούσε την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, τις θεωρήσεις και τα εξωτερικά σύνορα, ενώ είχε πρόσβαση στο Schengen Information System, με εξαίρεση τις καταχωρήσεις προσώπων ως ανεπιθύμητων στο χώρο Σένγκεν (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015).

Συγκρατώντας τα προαναφερθέντα, η ανταλλαγή πληροφοριών, στο πλαίσιο του να διατηρηθούν τα ευρωπαϊκά κράτη όσο το δυνατόν ασφαλέστερα, είναι ζωτικής σημασίας και είναι προς το συμφέρον τόσο του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και των είκοσι επτά κ-μ της ΕΕ να συνεχίσουν την ανταλλαγή πληροφοριών σε νέο καθεστώς. Αν κάτι τέτοιο δεν συμβεί, οι Βρετανοί θα απεμπολήσουν το δικαίωμα χρήσης των ήδη θεσμοθετημένων ευρωπαϊκών διαύλων ανταλλαγής πληροφοριών και της ανατροφοδότησης αυτών με δικές τους πληροφορίες, κάτι που θα έχει αντίκτυπο τόσο τις βρετανικές όσο και στις υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας των υπόλοιπων κρατών μελών της ΕΕ (Glees, 2017).

3.1 Οι προκλήσεις στην Ευρωπαϊκή πληροφόρηση

Τα τελευταία είκοσι πέντε έτη η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να εφαρμόσει, και κατά ένα ποσοστό το πετυχαίνει, κοινές στρατηγικές εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Από παράδειγμα της εν λόγω διαρκούς προσπάθειας ήταν η κοινή αντίδραση της ΕΕ κατά της Ρωσίας, της οποίας επέβαλε κυρώσεις ύστερα από την εισβολή της τελευταίας στην Ουκρανία το 2014. Πρώην στελέχη του βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών εκτιμούν ότι μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από τους κόλπους της Ένωσης, οι σφαίρες επιρροής του στην υφήλιο θα ελαττωθούν αισθητά. Επίσης, καθοριστικό ρόλο θα παίξει η συνεργασία στην ασφάλεια και στην ανταλλαγή πληροφοριών, με τις απόψεις των ειδικών να διίστανται. Το Brexit θα προκαλέσει μείωση στη συνεισφορά πληροφοριών από τη Βρετανία προς την ΕΕ και από την άλλη η Βρετανία θα απωλέσει την πρόσβαση της σε βάσεις δεδομένων καθώς και στη μη χρήση λ.χ. του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, εφόσον δεν υπάρξει κάποια συμφωνία (The Economist, 2016).

Όπως υποστηρίζει, ένας πρώην επικεφαλής της Υπηρεσίας Ασφάλειας του Ηνωμένου Βασιλείου, ευρέως γνωστής ως MI5, ο Sir Stephen Lander (Northcott, 2017), από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και ύστερα, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών στην ανταλλαγή πληροφοριών είναι πιο ζωτική από ποτέ, ιδίως για την αντιμετώπιση της διεθνούς τρομοκρατίας, της

διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος κ.ά., παγκόσμιου επιπέδου προκλήσεων. Όμως οι υπηρεσίες ασφάλειας και πληροφοριών, οι οποίες ως οργανισμοί, είναι η ραχοκοκαλιά ενός κράτους, είναι αφενός εσωστρεφείς και αφετέρου απασχολούμενες κυρίως με εθνικού ενδιαφέροντος ζητήματα. Κατά τον Lander (Northcott, 2017), ο βασικός κανόνας για τη διεθνή συνεργασία των υπηρεσιών πληροφοριών δεν είναι οι στενές πολιτικές σχέσεις μεταξύ των κυβερνήσεων, αλλά η πρακτικότητα μιας συνεργασίας. Η αναγκαιότητα της συνεργασίας που δημιουργείται, από την εκατέρωθεν ανταλλαγή πληροφοριών, μεταξύ των υπηρεσιών ασφάλειας και πληροφοριών δεν μπορεί να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από μια πολιτική απόφαση, λ.χ. το Brexit, αναφέροντας σχετικά ότι «*Η συνεργασία δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι η χρησιμότητα που οδηγεί στη συνεργασία*».

Σύμφωνα με τον Northcott (2017) θα ήταν διδακτικό να μελετηθεί η εφαρμογή της βασικής αρχής του Lander αναφορικά με τη χρησιμότητα της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών ασφάλειας στην ανταλλαγή πληροφοριών εντός της ΕΕ. Ως περιπτωσιολογική μελέτη θα χρησιμοποιηθεί το Έργο ανάλυσης Travellers⁵ της Europol, το οποίο ως πρόγραμμα θεσμοθετήθηκε και τέθηκε σε λειτουργία το 2014. Το ανωτέρω πρόγραμμα, όταν ξεκίνησε, δεν υποστηρίχθηκε δεόντως από τις υπηρεσίες ασφάλειας και πληροφοριών των κ-μ της ΕΕ, με αποτέλεσμα να αποσταλούν συνολικά πληροφορίες μόνο για 2.000 ξένους μαχητές. Συγκριτικά, αυτός ο αριθμός είναι πολύ μικρός αναλογικά με τις πληροφορίες που διέθεταν για τους ξένους μαχητές οι υπηρεσίες των κ/μ της ΕΕ. Κατά τη χρονική περίοδο μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο θέατρο Μπατακλάν του Παρισιού το 2015 μόνο τα μισά από τα τότε 28 κράτη μέλη της ΕΕ είχαν συνεισφέρει πληροφορίες για ξένους μαχητές, ενώ άξιο αναφοράς τυγχάνει το ότι για τις μισές από τις πληροφορίες που διέθεταν στο Έργο ανάλυσης η συνεισφορά τους είχε γίνει από μόλις έξι χώρες, εκ των οποίων η μια εκτός ΕΕ. Η συνεισφορά πληροφοριών από τα κ/μ προς το Travellers αυξήθηκε σημαντικά από το 2015 και έπειτα, ενώ αυτό που προηγήθηκε έδωσε πάτημα στους υπέρμαχους του «σκληρού» Brexit να υποστηρίζουν ότι η ανταλλαγή πληροφοριών σε επίπεδο ΕΕ δεν είναι καλή και πιθανόν δεν είναι αναγκαία.

Επιπρόσθετα από μια άλλη οπτική, κατά τον Fägersten (2016), Διευθυντή του ευρωπαϊκού προγράμματος στο Σουηδικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, μια πανευρωπαϊκή συνεργασία εσωτερικής ασφάλειας «*δεν είναι προσκολλημένη στην*

⁵ Το Έργο ανάλυσης Travellers, πρώην Εστιακό σημείο, έχει ως αντικείμενο την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μέσω της ανάλυσης σχετικά με τις ταξιδιωτικές δραστηριότητες των ξένων μαχητών. Πηγή: Europol. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>. Πρόσβαση την 22/11/2020.

Ένωση, αλλά ούτε και εστιάζει στην υποστήριξη της πολιτικής της ΕΕ αυτή καθαυτή. Ο κόμβος για μια τέτοια συνεργασία είναι το Κλαμπ της Βέρνης». Η ανωτέρω συνεργασία, μέσω του Κλαμπ της Βέρνης, εστιάζει σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών απειλών και ιδίως επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση της ισλαμικής τρομοκρατίας μέσω του Αντιτρομοκρατικού γκρουπ (CTG – βλ. Εικόνα 1, σελ. 09), το οποίο είναι όργανο του εν λόγω Κλαμπ και στο οποίο συμμετέχουν όλα τα κ-μ της ΕΕ. Η συνεργασία στο CTG είναι πλήρως διακυβερνητική ενώ υφίσταται θεσμοθετημένος διάυλος επικοινωνίας με το EU IntCent προκειμένου να ενημερώνονται σχετικά, για διάφορα στρατηγικά προϊόντα, αναλύσεις και τάσεις για την τρομοκρατία, ομάδες εργασίας της ΕΕ και λήπτες αποφάσεων.

Σημαντικό θα ήταν επίσης να προβληθεί και η άποψη Αμερικάνων ειδικών στον τομέα των πληροφοριών και της ασφάλειας, αναφορικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, προκειμένου να υπάρξει μια πιο ευρεία οπτική στο φάσμα των προκλήσεων της ευρωπαϊκής πληροφόρησης, σε συνάρτηση με τις τρέχουσες παγκόσμιες γεωπολιτικές εξελίξεις, την πολιτική κατάσταση αλλά και την εσωστρέφεια που περιβάλλει τόσο τις ΗΠΑ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο, κάτι το οποίο αποτυπώνεται και στις θέσεις ορισμένων Αμερικάνων ειδικών στο τομέα των πληροφοριών.

Σε συνέχεια της ανωτέρω παραγράφου και κατά τον Shaffer (2017), νυν υψηλόβαθμο στέλεχος δεξαμενής σκέψης με έδρα το Λονδίνο και πρώην αξιωματούχο της CIA, ένα «σκληρό» Brexit θα ήταν το ιδανικό σενάριο για τις ΗΠΑ, προκειμένου μελλοντικά το ΗΒ της σταθεί αρωγός και συνοδοιπόρος στη δημιουργία ενός νέου οργανισμού ασφάλειας, στα πρότυπα του NATO. Με τη δημιουργία ενός τέτοιου οργανισμού ασφαλείας, με κύριους δρώντες τις ΗΠΑ και το ΗΒ, όπως εκτιμά ο Shaffer, θα επιδιωκόταν να δοθεί έμφαση στον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των σύγχρονων απειλών ασφαλείας καθώς και στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών ιδίως σε θέματα κυβερνοάμυνας και κυβερνοασφάλειας. Η δε δημιουργία μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας πληροφοριών, στη μετά Brexit εποχή, δεν θα είναι αναγκαία κατά τον ίδιο, καθώς η ασφάλεια της Ευρώπης θα υπερκαλύπτονταν από αυτόν το νέο οργανισμό, ο οποίος θα διασφάλιζε την προστασία των συμφερόντων της διεθνούς κοινότητας και της σταθερότητας σε παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου να λειτουργία απερίσπαστα η παγκόσμια οικονομία.

Περαιτέρω και εν αντιθέσει με τις παραπάνω παραγράφους, όπως προαναφέρθηκε νωρίτερα στο παρόν κείμενο, πολλοί Βρετανοί ειδικοί, υποστηρικτές της παραμονής του ΗΒ εντός της ΕΕ ή της αποχώρησης με την όσο το δυνατόν καλύτερη συμφωνία, πιστεύουν ότι αν το Ηνωμένο Βασίλειο απομονωθεί, κινδυνεύει να χάσει τις επιρροές που ασκεί και να τεθεί σε μεγάλο κίνδυνο. Η συγκεκριμένη θέση αντικρούστηκε από τους υπέρμαχους του Brexit, οι οποίοι επιχειρηματολόγησαν

υποστηρίζοντας ότι το NATO, στον τομέα της ασφάλειας και το “Five Eyes”, στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών, υποσκελίζουν, αμφότερα, την Ευρώπη. Επιπλέον, υιοθετούν την άποψη ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργεί προσχώματα στο Ηνωμένο Βασίλειο αναφορικά με τη διαχείριση του μεταναστευτικού. Όλα τα ανωτέρω επιχειρήματα αντικρούστηκαν από τους υποστηρικτές της παραμονής στην ΕΕ, με ανάλογα επιχειρήματα, τα οποία κινούνται γύρω από τον άξονα της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών (The Economist, 2016).

Με βάση τα ανωτέρω, ισχυροποιείται η θέση των υποστηρικτών του Brexit στο ότι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών υπηρεσιών πληροφοριών έχουν μικρή σχέση και εξάρτηση από τις Βρυξέλλες και ότι στη μετά Brexit εποχή οι υπηρεσίες ασφάλειας του ΗΒ θα συνεχίσουν να συνεργάζονται στενά με τους ευρωπαίους ομολόγους τους, όπως γινόταν τόσο διάστημα και σε διμερές επίπεδο (Northcott, 2017).

Συνοψίζοντας, οι προκλήσεις στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης, με ή χωρίς το Ηνωμένο Βασίλειο να συμμετάσχει σε αυτή, είναι εκ προοιμίου πολύπλοκες, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να καλείται να δώσει λύσεις τόσο σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών οργανισμών προκειμένου να την καταστήσει όσο το δυνατόν πιο ευέλικτη, όσο και στη διαχείριση των τρωτοτήτων των υπαρχουσών συστημάτων και διαύλων επικοινωνίας.

3.2 Οι συνέπειες της αποχώρησης

Συνεκτιμώντας τα προρρηθέντα και λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί, κατά κάποιους ίσως και δεκαετίες, για να γίνουν πλήρως εμφανείς οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες του Brexit, δε συμβαίνει το ίδιο όσον αφορά τις συνέπειες στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας και των πληροφοριών, τόσο για τα λοιπά κράτη μέλη της ΕΕ όσο και για το Ηνωμένο Βασίλειο αυτό καθαυτό. Οι επιπτώσεις και ο αντίκτυπος στις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασφάλειας και πληροφοριών όσο και στις ομόλογες υπηρεσίες του ΗΒ είναι πολύ πιθανόν να γίνουν αισθητά πολύ νωρίτερα (Moran, 2017).

Το ερώτημα που τίθεται δεν είναι τόσο πολύ το «γιατί» αλλά το «πώς» θα καταστεί δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ, από τη μια πλευρά των υπηρεσιών των κ-μ της ΕΕ και των εφάμιλλων ευρωπαϊκών θεσμών και οργανισμών και από την άλλη των ομολόγων τους του ΗΒ (Glees, 2017). Ιδίως δε όταν το ΗΒ θα βρεθεί στη δύσκολη θέση να κρατήσει όσον το δυνατόν κοινή ή παραπλήσια εξωτερική πολιτική με την ΕΕ αλλά και να συνεχίσει την αλληλεπίδραση σε θέματα ασφάλειας,

χωρίς να συμμετάσχει στις κοινές λήψεις αποφάσεων, ελέω Brexit (The Economist, 2016).

Πριν τεθεί το προαναφερόμενο ερώτημα, είναι δέον να ληφθούν υπόψη τα εμπόδια που υφίστανται παραδοσιακά μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας αναφορικά με τις διακρατικές διεθνείς συνεργασίες στο πεδίο της ανταλλαγής πληροφοριών. Τα εν λόγω εμπόδια, σε μια τέτοιου είδους διεθνής συνεργασία, οφείλονται κατά κύριο λόγο στη δυστοκία των αξιωματούχων των εν λόγω υπηρεσιών να συνεργαστούν και να προβούν στη συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών, φοβούμενοι ότι μια τέτοια διεθνής συνεργασία μπορεί δυνητικά να αποβεί επισφαλής, πολυδάπανη, ακόμη και επικίνδυνη. Έτσι τα κράτη είναι επιφυλακτικά στο να προβαίνουν σε συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών και σε τέτοιου είδους συνεργασίες, οι οποίες δεν είναι συνήθεις σε διεθνές επίπεδο. Παρά ταύτα τέτοιου είδους εμπόδια αποτελούν μέρος της διαπραγματεύσεως μεταξύ δύο κρατών, όταν αυτά υπολογίζουν το κόστος και τα οφέλη ώστε να συμφωνήσουν να συνεργαστούν στο πεδίο της ανταλλαγής πληροφοριών (Fägersten, 2010).

Επιπρόσθετα των ανωτέρω, η θεσμοθέτηση μιας συνεργασίας ενέχει, πάνω απ' όλα, κίνδυνο για τις ίδιες τις πηγές, αυτές καθαυτές. Ειδικότερα, κάθε καινούργια διακρατική ή/και πολυμερής διεθνής συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών πληροφοριών με σκοπό την πραγματοποίηση ανταλλαγής πληροφοριών είναι ένα νέο ρίσκο και ενέχει ένα νέο κίνδυνο. Αυτό είναι δυνατό να συμβεί λ.χ. εφόσον στελέχη μιας υπηρεσίας διαρρεύσουν μια πληροφορία που έχουν λάβει στο πλαίσιο της εγκαθιδρυμένης ανταλλαγής, σε μέσα μαζικής επικοινωνίας ή σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί είτε από ένα απρόσεκτο χειρισμό κάποιου στελέχους, είτε και ηθελημένα, ως μια σκόπιμη στρατηγική διαχείριση της πληροφορίας. Πολύπλευρες δε συνεργασίες, όπως το Κλαμπ της Βέρνης και διεθνείς δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών αυξάνουν αυτούς τους κινδύνους σε γεωμετρικό βαθμό, δυσχεραίνοντας το επίπεδο αυτοπροστασίας των πηγών μιας υπηρεσίας (Northcott, 2017).

Επανερχόμενοι στις συνέπειες, άξιο αναφοράς τυχάνει το ότι οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών εκτός του ότι θεωρούνται από τις καλύτερες στον κόσμο και επομένως διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην ασφάλεια της Γηραιάς Ηπείρου συνολικά, υποστηρίζονται από ένα εντελώς διαφορετικό νομικό πλαίσιο που τους επιτρέπει μεγαλύτερη ευχέρεια σε επιχειρησιακό επίπεδο, πολύ μεγαλύτερη από ότι επιτρέπεται, βάσει των νομικών τους συστημάτων, στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτό συνεπάγεται ότι υπάρχουν πεδία όπου οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας μπορούν νόμιμα να δρουν, κάτι που σε συνεργαζόμενες εφάμιλλες υπηρεσίες άλλων κρατών μελών της ΕΕ μπορεί να είναι απαγορευτικό, ένεκα της εθνικής τους νομοθεσίας (Glees, 2017).

Τέλος, υπάρχουν δύο, διακριτά μεταξύ τους, αλλά συνδεδεμένα σκέλη σε μια εκτίμηση για τον αντίκτυπο και τις συνέπειες που θα επιφέρει το Brexit στην ευρωπαϊκή πληροφόρηση, τόσο στις βρετανικές όσο και στις υπηρεσίες πληροφοριών των 27 κ-μ της ΕΕ. Αυτά τα δύο σκέλη είναι τα εξής:

1. Η χάραξη υψηλού επιπέδου στρατηγικής και πολιτικών.
2. Η καθημερινή επιχειρησιακή δραστηριότητα των υπηρεσιών στο πεδίο.

Υπό το φως των ανωτέρω, το διακύβευμα που προκύπτει είναι το κατά πόσο οι βρετανικές υπηρεσίες θα μπορούν να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν πληροφορίες στη μετά Brexit εποχή, αφενός σε καθημερινή βάση με τις αντίστοιχες υπηρεσίες των υπόλοιπων 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και αφετέρου το κατά πόσο θα μπορούν να διαμοιράζονται στρατηγικά προϊόντα και να χαράσσουν πολιτικές ασφάλειας (Glees, 2017) με ότι αυτό συνεπάγεται και τις όποιες επιπτώσεις μπορεί να επιφέρει στην ευρωπαϊκή πληροφόρηση.

4. Διοικητική της Διακινδύνευσης για τις επιπτώσεις του Brexit στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης

Η διαχείριση κινδύνων για τους λήπτες αποφάσεων, τόσο με τη χρήση της ανάλυσης δένδρου γεγονότων - Event Tree Analysis (ETA) όσο και της αναγνώρισης με μήτρα κινδύνων – Risk Matrix, πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ώστε να εξεταστεί κατά πόσο το Brexit, σα γεγονός αυτό καθ' αυτό, αλλά και σαν πολιτική πράξη, θα έχει επιπτώσεις στους θεσμούς και στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της πληροφόρησης (intelligence).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η έμφαση που δίνουν τα κράτη μέλη της Ε.Ε, καθώς και οι ίδιοι οι Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί, ήτοι η Europol, η Eurojust, ο Frontex κ.ά στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διεθνούς διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος. Στα συγκεκριμένα πεδία σημαίνων ρόλο διαδραματίζει ο όρος «πληροφόρηση» (Intelligence) και τα παράγωγα αυτής. Συγκεκριμένα, τα αναλυτικά προϊόντα που δύναται να παραχθούν σε στρατηγικό και σε επιχειρησιακό επίπεδο, απόρροια ανταλλαγής πληροφοριών, μπορεί να προκαλέσουν σοβαρές κοινωνικές αναταράξεις και πολιτικές εξελίξεις σε ένα κράτος και κατ' επέκταση σε ένα ή και σε περισσότερους οργανισμούς στο να αποσοβήσουν μια πράξη. Αυτό δύναται να προκληθεί, με θετικό ή αρνητικό πρόσημο, αν λόγου χάρη υπάρξει μια έγκαιρη προειδοποίηση από μια υπηρεσία πληροφοριών, που θα έχει συλλέξει π.χ. μια πληροφορία από ανθρώπινες πηγές (HUMINT), προς μια άλλη υπηρεσία, ενός κ/μ της ΕΕ, μέσω ενός ευρωπαϊκού οργανισμού λ.χ. της Europol, με αποτέλεσμα την έγκαιρο εντοπισμό και σύλληψη των τρομοκρατών ή ειδάλλως την μη έγκαιρη διαβίβαση της πληροφορίας, εφόσον θα έχουν καταργηθεί οι δίαυλοι επικοινωνίας, με αποτέλεσμα την μη αποσόβηση τρομοκρατικού χτυπήματος, με τα όποια επακόλουθα.

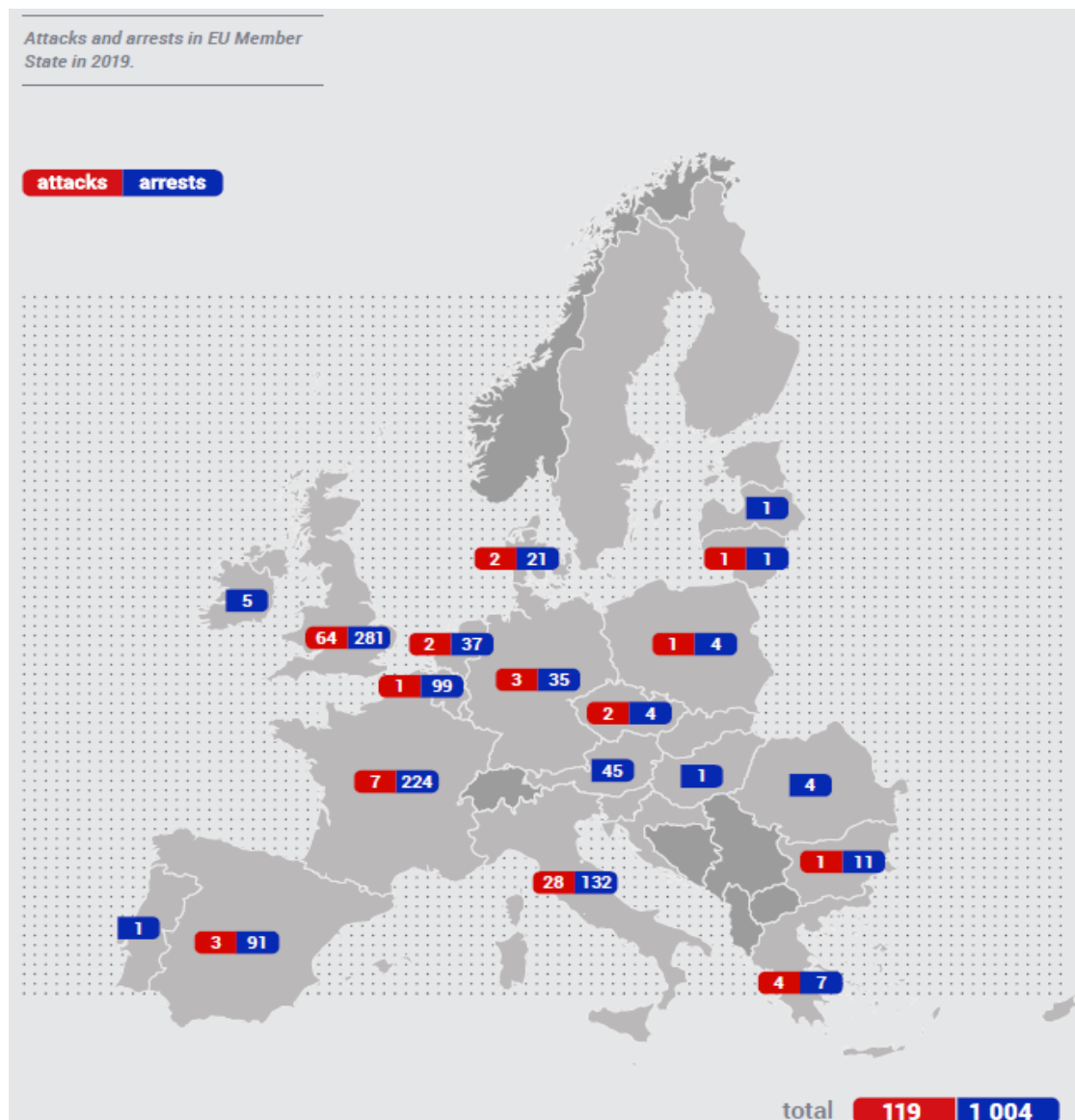
Το διακύβευμα κρίνεται στο «αν» το Ηνωμένο Βασίλειο ενδιαφέρεται να συνεχίσει τη συνεργασία με τους οργανισμούς της ΕΕ σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών, για τη καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του διασυνοριακού διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και γενικότερα της ασφάλειας της ΕΕ αλλά και του ίδιου.

Τέλος, θα εξεταστούν οι επιπτώσεις θα επιφέρει το Brexit, στη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών οργανισμών Ασφάλειας αλλά και των υπηρεσιών των κρατών μελών της ΕΕ με αυτές των εφάμιλλων βρετανικών υπηρεσιών (λ.χ. MI5, SIS) και των βρετανικών αρχών επιβολής του νόμου (NCA, HMRC) ως περιπτωσιολογική μελέτη σε μια υπόθεση τρομοκρατικής επίθεσης και σε μια υπόθεση διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, με τη χρήση της ανάλυσης δένδρων γεγονότων.

4.1 Αναγνώριση, διαχείριση και κωδικοποίηση κινδύνων

Στη παρούσα ενότητα και συγκρατώντας όλα τα προρρηθέντα, παραθέτονται και κωδικοποιούνται οι αναγνωρισμένοι κίνδυνοι πρώτης προτεραιότητας για την ασφάλεια της Γηραιάς Ηπείρου σε συνάρτηση με το Brexit και τι δύναται αυτό να επιφέρει στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης. Διαχείριση κινδύνων απόρροια της συνέχισης της συνεργασίας ή την διακοπή αυτής στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών, σε στρατηγικό αλλά και σε καθημερινό / επιχειρησιακό επίπεδο, μεταξύ των Βρετανικών Υπηρεσιών Πληροφοριών και Ασφάλειας (λ.χ. NCA, MI5, SIS, GCHQ κ.ά) με τις ομόλογες υπηρεσίες των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και τους εφάμιλλους οργανισμούς της ΕΕ όπως την Europol και τον Frontex, στη μετά Brexit εποχή. Οι κίνδυνοι είναι οι κάτωθι:

- **Τρομοκρατικές επιθέσεις εξτρεμιστών.** Σε περίπτωση επιτυχημένης τρομοκρατικής επίθεσης εξτρεμιστών, ιδίως ισλαμιστών τρομοκρατών σε έδαφος κ-μ της ΕΕ ο αντίκτυπος θα είναι πάρα πολύ υψηλός. Λαμβάνοντας υπόψη ότι για το έτος 2019 (βλ. Εικόνα 2, σελ. 22), δεκατρία κ-μ της ΕΕ ανέφεραν συνολικά εκατό δεκαεννέα τρομοκρατικές επιθέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των ανεπιτυχών, ενώ αντίστοιχα πραγματοποιήθηκαν χίλιες τέσσερις συλλήψεις ατόμων, ύποπτα για τέλεση αδικημάτων σχετιζόμενων με τη τρομοκρατία σε δεκαεννέα κ-μ και κυρίως στο Βέλγιο, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στην Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου τα υπόψη κράτη ανέφεραν τις περισσότερες συλλήψεις. Επίσης οι απώλειες των προαναφερόμενων τρομοκρατικών επιθέσεων ανήλθαν σε δέκα νεκρούς και είκοσι επτά τραυματίες (Europol, 2020). Ο παρόν κίνδυνος κωδικοποιείται ως «T1».

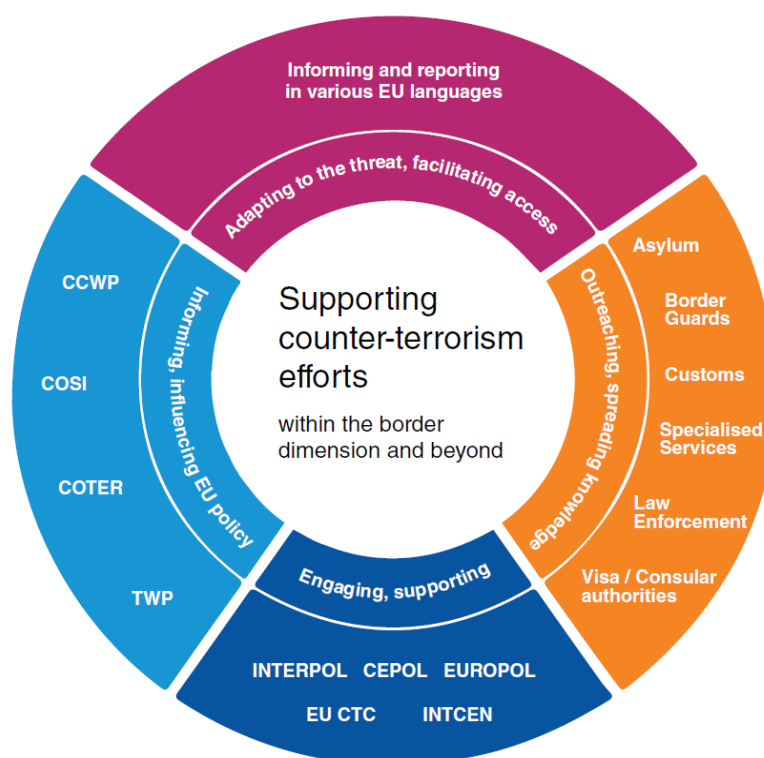
Εικόνα 2. Τρομοκρατικές επιθέσεις και σχετικές συλλήψεις για το έτος 2019 στα κ-μ ΕΕ (Πηγή: Europol, 2020)⁶

- **Ξένοι μαχητές / Foreign Terrorist Fighters (FTFs).** Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση ανάλυσης κινδύνων για το έτος 2020 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Συνοριοφυλακή και την Ακτοφυλακή, γίνεται ιδιαίτερη μνεία στους κινδύνους και την τρωτότητα αναφορικά με τους ξένους μαχητές και την τυχόν επιστροφής τους στις χώρες καταγωγής τους, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε χώρες των δυτικών Βαλκανίων. Διαφαίνεται ότι η ανησυχία της ευρωπαϊκής αλλά και της διεθνούς κοινότητας παραμένει σε υψηλά επίπεδα καθώς, αφενός η απόφαση

⁶ Europol – European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (2020). European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>. Πρόσβαση: 09/10/2020

για τη σταδιακή αποχώρηση των στρατιωτικών δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών τα τελευταία χρόνια, οι οποίες είχαν αναπτυχθεί σε χώρες της Μέσης Ανατολής, όπως στο Ιράκ και αφετέρου η έλλειψη δυνατοτήτων και πόρων (οικονομικών και στρατιωτικών) των τοπικών δυνάμεων ασφαλείας, ιδίως στη περιοχή της βορειοανατολικής Συρίας, δημιούργησε κενό ασφαλείας και εξασφάλισε επαρκή έλεγχο από τις δυνάμεις της εξτρεμιστικής τρομοκρατικής οργάνωσης του Ισλαμικού κράτους, γνωστού με τα ακρωνύμια Da'esh ή/και ISIS (Frontex, 2020).

Υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός των μαχητών της εν λόγω ισλαμικής τρομοκρατικής οργάνωσης, μαζί με τα μέλη των οικογενειών τους, ξεπερνούν τις εκατό χιλιάδες άτομα στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, ενώ περίπου δύο χιλιάδες από αυτούς έχουν συλληφθεί και κρατούνται σε κέντρα κράτησης από τις τοπικές δυνάμεις ασφαλείας. Επίσης άξιο αναφοράς τυγχάνει ότι ξένοι μαχητές δρουν και σε άλλες περιοχές συγκρούσεων, λιγότερο έντονες, όπως η Λιβύη και χώρες του επονομαζόμενου Σαχέλ (Frontex, 2020).

Εικόνα 3. Κύκλος υποστήριξης στις προσπάθειες κατά της τρομοκρατίας (Frontex, 2020)⁷

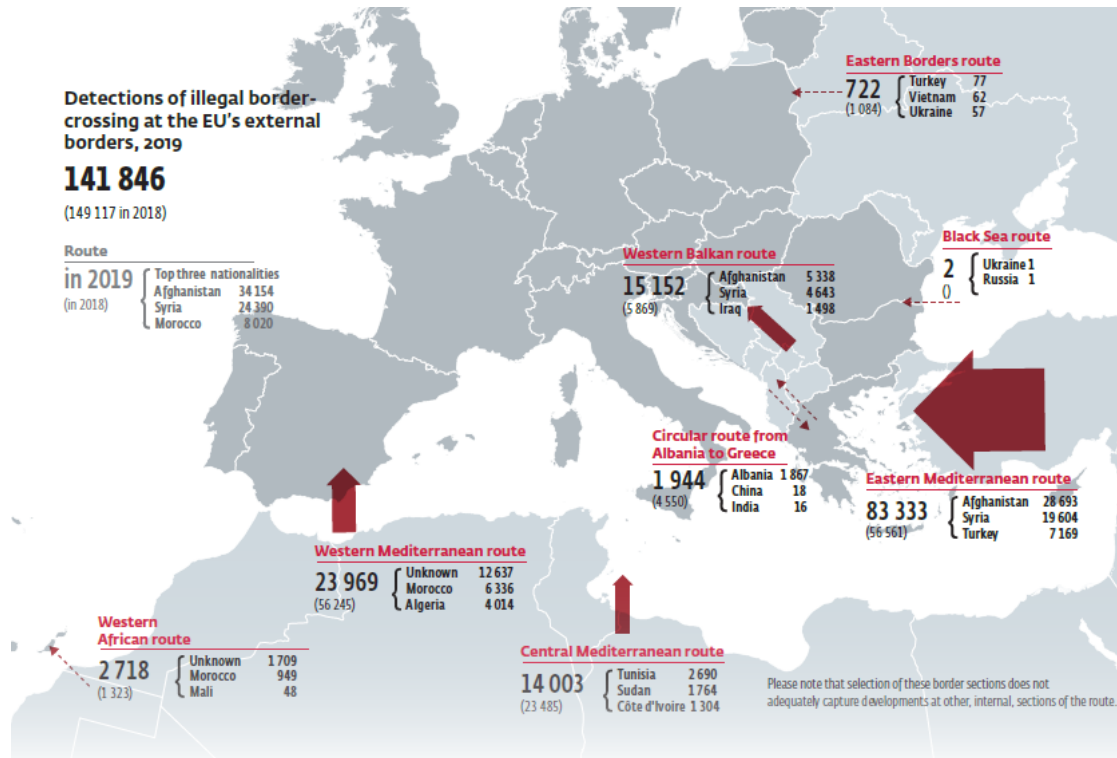
⁷ Frontex – European Border and Coast Guard Agency (2020). Risk Analysis for 2020. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://frontex.europa.eu/publications/frontex-releases-risk-analysis-for-2020-yp0TZ7>. Πρόσβαση: 10/10/2020

Επιπρόσθετα, δέον να ληφθεί υπόψη ότι οι ροές ξένων μαχητών από τις ευρωπαϊκές χώρες προς τις εμπόλεμες ζώνες και τις περιοχές όπου κυριαρχούν ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις στη Μέση Ανατολή και την Αφρική, έχει μειωθεί αισθητά, λόγω έγκαιρων και στοχευμένων επιχειρήσεων των ευρωπαϊκών υπηρεσιών ασφαλείας και αρχών επιβολής του νόμου. Παρά ταύτα έχει καταγραφεί ότι το ανωτέρω μειονέκτημα, οι ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις προσπαθούν να το μετατρέψουν σε πλεονέκτημα, ενθαρρύνοντας δια της προπαγάνδας, κυρίως μέσω των κοινωνικών δικτύων, τους ξένους μαχητές, οι οποίοι δεν κατάφεραν να ταξιδέψουν, να επιτεθούν αυτοβούλως στις χώρες καταγωγής τους. Η αντιμετώπιση του ανωτέρω κινδύνου παραμένει μια από τις σημαντικότερες και μακροπρόθεσμες προκλήσεις για τις υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας (Euroroi, 2020), με πρόσφατο παράδειγμα να τυγχάνει η τρομοκρατική επίθεση στη Βιέννη την 3^η Νοεμβρίου του 2020.

Ο αγώνας δρόμου των ευρωπαϊκών υπηρεσιών, και εν γένει της δυτικής κοινωνίας, αποτυπώνεται στην εικόνα 3 (βλ. σελ.23), στην οποία παρουσιάζεται ο κύκλος υποστήριξης από τις ομόλογες υπηρεσίες, οντότητες και διεθνείς οργανισμούς στις προσπάθειες κατά της τρομοκρατίας, εντός και εκτός ευρωπαϊκών συνόρων. Ο εν λόγω κύκλος υποστήριξης σε συνδυασμό με τα προαναφερθέντα στη παρούσα εργασία, αυξάνει το παρόν κίνδυνο και τις επιπτώσεις αυτού σε συνάρτηση με το τι μέλλει γενέσθαι αναφορικά με το Brexit και το κατά πόσο μπορούν να συνεισφέρουν οι βρετανικές υπηρεσίες στο κοινό αυτό αγώνα. Ο παρόν κίνδυνος κωδικοποιείται ως «T2».

- **Ριζοσπαστικοποίηση ισλαμικών δικτύων.** Το ευρωπαϊκό τοπίο των τζιχαντιστών αποτελείται από δίκτυα τα οποία δεν έχουν μεταξύ τους ισχυρούς δεσμούς διασύνδεσης. Οι δραστηριότητες των εν λόγω δικτύων είναι η υποστήριξη της ισλαμικής τρομοκρατίας, άμεσα ή έμμεσα, μέσω της χρηματοδότησης, της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης ατόμων που ρέπουν προς τη τρομοκρατία μέσω του Ισλάμ. Παρά ταύτα τα εν λόγω ευρωπαϊκά δίκτυα, τα οποία διάφοροι παράγοντες τα ανάγκασαν να αναδιαμορφώσουν την αποστολή τους, δεν έχουν μια κοινή στρατηγική στις δραστηριότητες τους, ενώ έχουν έλλειψη καθοδήγησης από χαρισματικούς ηγέτες και άτομα με εξειδικευμένες ικανότητες. Οι υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας της Δανίας αξιολόγησαν ότι η υποστήριξη στο Ισλαμικό Κράτος και την Αλ Κάιντα μειώθηκε το 2019 από το ευρωπαϊκό περιβάλλον των υπόψη δικτύων (Euroroi, 2020). Ο παρόν κίνδυνος κωδικοποιείται ως «T3».
- **Φύλαξη συνόρων / μεταναστευτικές ροές.** Η ολοκληρωμένη διαχείριση της φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ σε συνάρτηση με τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών (χαρακτηριστική η κάτωθι εικόνα 4 στην οποία

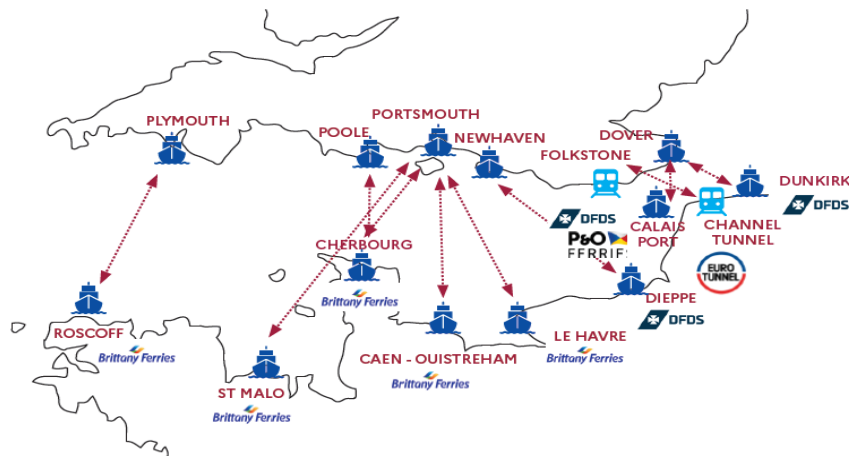
απεικονίζονται οι καταγεγραμμένες παράνομες διελύσεις των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ για το 2019) είναι μια διαχρονική πρόκληση και ένα ζήτημα που ταλανίζει τόσο τις υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας όσο και τους θεσμούς και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με προεξέχοντα τον οργανισμό του Frontex, αρμόδιο, μεταξύ άλλων και για την ολοκληρωμένη διαχείριση φύλαξης των εξωτερικών ευρωπαϊκών συνόρων.

Εικόνα 4. Εξωτερικά σύνορα της ΕΕ - μεταναστευτικές ροές στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ για το έτος 2019 (Frontex, 2020)⁸

Ο κίνδυνος που εντοπίζεται και έχει να κάνει με τα ανωτέρω σε συνάρτηση με το Brexit, ειδικά σε ένα Brexit χωρίς συμφωνία, υπόκειται στο ότι αφενός η ΕΕ θα χάσει τις δυνατότητες και τη συνεισφορά των βρετανικών υπηρεσιών που παρείχαν, με το ΗΒ πλήρες μέλος της ΕΕ, αφετέρου όμως, το Ηνωμένο Βασίλειο θα απολέσει τη ταχεία πρόσβαση σε δεδομένα, σε *ad hoc* διαδικασίες και σε πληροφορίες ζωτικής σημασίας, όπως λ.χ. το πληροφοριακό σύστημα Σένγκεν, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις λίστες με το ιστορικό των επιβατών αεροπορικών πτήσεων (Hillebrand, 2017).

⁸ Frontex – European Border and Coast Guard Agency (2020). Risk Analysis for 2020. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://frontex.europa.eu/publications/frontex-releases-risk-analysis-for-2020-vp0T27>. Πρόσβαση: 10/10/2020

Εικόνα 5. Το τούνελ, 8 γαλλικά λιμάνια και 3 ακτοπλοϊκές εταιρίες συνδέουν τη Γαλλία με το Ηνωμένο Βασίλειο, μέσω του στενού της Μάγχης (Douane, 2020)⁹

Επιπρόσθετα, το Ηνωμένο Βασίλειο, παραδοσιακά, παραμένει χώρα τελικού προορισμού οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι προέρχονται από χώρες της Αφρικής, της Ασίας και την Ανατολικής Ευρώπης (Frontex, 2020). Η αβεβαιότητα που έχει προκληθεί από το Brexit στην ουσία ωθεί τους υποψήφιους μετανάστες να επισπεύσουν την απόπειρα παράνομης εισόδου τους στο ΗΒ, με κάθε πρόσφορο μέσο. Η αύξηση της εν λόγω ζήτησης έχει ενεργοποιήσει τα οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα και τα τελευταία χρόνια η διαδρομή των μεταναστευτικών ροών δια μέσου του στενού της Μάγχης (σχετική η εικόνα 5) από τις έναντι γαλλικές ακτές και κυρίως από το πορθμό του Καλαί έχει αυξηθεί κατακόρυφα, είτε με τη χρήση σκαφών, είτε με κρύπτες σε φορτηγά οχήματα που διέρχονται το στενό (Frontex, 2020). Ο παρόν κίνδυνος κωδικοποιείται ως «T4».

- **Λαθρεμπόριο ναρκωτικών ουσιών.** Σύμφωνα με την ετήσια ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά για το έτος 2020 από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, εξειδικευμένου οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αυξητική τάση στην παράνομη αγορά των ναρκωτικών σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα που προκαλούν οι νέες συνθήκες ελέω της πανδημίας COVID-19 δημιουργούν νέες απειλές για την ασφάλεια της Ευρώπης (EMCDDA, 2020).

⁹ Douane – Douanes & Droits Indirects (2020). Preparing for Brexit Customs Guidelines. (English version – current version: 12 November 2020). Διαθέσιμο στη δ/ση: https://www.douane.gouv.fr/sites/default/files/uploads/files/Brexit/Other_languages/Preparing-for-Brexit-customs-guidelines-12.11.20.pdf. Πρόσβαση: 25/11/2020

Διαρκώς οι αρχές ασφάλειας και επιβολής του νόμου των κ-μ της ΕΕ, με τη συνεργασία και τη σύμπραξη ευρωπαϊκών οργανισμών σχετικών με ζητήματα ασφάλειας, όπως η Europol, ο Frontex, αλλά και ευρωπαϊκής δικαστικής συνδρομής, δηλαδή της Eurojust, προβαίνουν στον εντοπισμό παράνομων φορτιών ναρκωτικών ουσιών. Παρατηρείται ότι εντοπίζονται όλο και μεγαλύτερες ποσότητες κοκαΐνης, χασίς και ηρωΐνης, οι οποίες μεταφέρονται μέσω των θαλάσσιων οδών του λαθρεμπορίου. Το προαναφερόμενο *modus operandi* που χρησιμοποιείται από τις διεθνικές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος ανησυχεί τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασφάλειας καθώς απαιτείται η εκτεταμένη διεξόδυση των μελών και των συνεργατών τους στις εφοδιαστικές αλυσίδες, στις θαλάσσιες οδούς του διεθνούς εμπορίου και στα μεγαλύτερα εμπορικά λιμάνια, τόσο της Βόρειας Ευρώπης όσο και της Μεσογείου (EMCDDA, 2020).

Επίσης, μετά την έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού διαφαίνεται ότι τα οργανωμένα κυκλώματα παραγωγής, εμπορίας και διακίνησης ναρκωτικών προσαρμόστηκαν σχετικά γρήγορα καθώς έχουν στραφεί σε νέες μεθόδους εμπορίας και διακίνησης όπως για παράδειγμα της χρήσης του σκοτεινού διαδικτύου, γνωστού ως dark net και των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης. Αυξητική τάση παρατηρήθηκε, επιπλέον, και στη διακίνηση ναρκωτικών με ασυνόδευτα δέματα δια μέσου των εταιριών που παρέχουν υπηρεσίες ταχυμεταφοράς και κατ' οίκον παράδοσης, ενώ όπως προαναφέρθηκε, αυξήθηκε η μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων μέσω των θαλασσίων οδών (EMCDDA, 2020). Ο παρών κίνδυνος κωδικοποιείται ως «Τ5».

- **Κυβερνοέγκλημα.** Η αντιμετώπιση των απειλών στο πεδίο του κυβερνοεγκλήματος, με κυρίαρχη αυτή της απόσπασης προσωπικών δεδομένων από την εξαπάτηση ατόμων μέσω της χρήσης κακόβουλων λογισμικών ransom ware, ευρέως γνωστής ως social engineering αποτελούν κορυφαία προτεραιότητα των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών. Τα τελευταία χρόνια τα εγκληματικά δίκτυα που δρουν στο κυβερνοχώρο επενδύουν όλο και περισσότερο στις απάτες μέσω του διαδικτύου προκειμένου να αποσπάσουν χρηματικά κέρδη από τα θύματά τους. Επίσης το σκοτεινό δίκτυο (dark web) αποτελεί για τις εγκληματικές οργανώσεις πεδίο συναλλαγών στο παράνομο εμπόριο ανθρώπων, όπλων ναρκωτικών, εκβιασμών κ.ά ειδικών εγκλημάτων (Europol, 2020a). Ο παρών κίνδυνος κωδικοποιείται ως «Τ6».

4.2 Ανάλυση με τη χρήση Μήτρας Κινδύνων και Δένδρων Γεγονότων

Σε συνέχεια της αναγνώρισης, της ανάλυσης και της κωδικοποίησης των ανωτέρω έξι κινδύνων, οι οποίοι αποτελούν πρώτη προτεραιότητα για την ασφάλεια της Ευρώπης και δύναται να έχουν επιπτώσεις στο τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης σε συνάρτηση με το Brexit, θα ακολουθήσει απεικόνιση σε Μήτρα Κινδύνων (Risk Matrix) και εν συνεχεία, σε δύο από αυτούς, θα πραγματοποιηθεί ανάλυση κινδύνου με τη χρήση δένδρων γεγονότων (Event Tree Analysis).

4.2.1 Μήτρα κινδύνων

Θα χρησιμοποιηθεί μια μήτρα κινδύνων 3x3, ήτοι τριών επιπέδων πιθανότητας και τριών επιπέδων του αντίκτυπου. Στα αυτά τα τρία επίπεδα το ένα (1) ισούται με το χαμηλό επίπεδο, το δύο (2) με το μεσαίο επίπεδο και το τρία (3) με το υψηλό επίπεδο κλίμακας. Η κατηγορία του κινδύνου θα προκύψει από το γινόμενο της πιθανότητας εκδήλωσης επί του αντίκτυπου που μπορούν να προκαλέσουν αυτοί οι κίνδυνοι.

Πίνακας 1. Ανάλυση κινδύνων, Πιθανότητα x Αντίκτυπο

Κωδ.	Κίνδυνοι (στη μετά Brexit εποχή)	Πιθανότητα	Αντίκτυπος	Εκδήλωση
T1	Τρομοκρατικές επιθέσεις εξτρεμιστών	3	3	9
T2	Ξένοι μαχητές (FTFs)	2	3	6
T3	Ριζοσπαστικοποίηση ισλαμικών δικτύων	2	2	4
T4	Φύλαξη συνόρων/ μεταναστευτικές ροές	3	2	6
T5	Λαθρεμπόριο ναρκωτικών ουσιών	2	3	6
T6	Κυβερνοέγκλημα	3	2	6

Πίνακας 2. Risk Matrix

		ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ		
		ΧΑΜΗΛΟΣ (1)	ΜΕΣΑΙΟΣ (2)	ΥΨΗΛΟΣ (3)
ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΥΨΗΛΗ (3)		T4 – T6	T1
	ΜΕΣΑΙΑ (2)		T3	T2 – T5
	ΧΑΜΗΛΗ (1)			

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο σημαντικότερος κίνδυνος είναι ο «T1», ήτοι αυτός των τρομοκρατικών επιθέσεων εξτρεμιστών σε ευρωπαϊκό έδαφος. Όπως προαναφέρθηκε σε προγενέστερα κεφάλαια, καθόσον οι βρετανικές υπηρεσίες θεωρούνται από τις καλύτερες στο τομέα της συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών, ο κίνδυνος που δημιουργείται είναι να διαθέτουν πληροφορίες οι βρετανικές υπηρεσίες για επικείμενη τρομοκρατική επίθεση σε έδαφος κ-μ της ΕΕ, αλλά να μην ενεργοποιηθούν τα κανάλια επικοινωνίας ή να υπάρξει κωλυσιεργία, ένεκα του Brexit.

Εν συνεχεία οι επόμενοι δύο σημαντικότεροι κίνδυνοι οι οποίοι αφορούν τομείς του οργανωμένου εγκλήματος είναι ο «T5» και ο «T6»,. Συγκεκριμένα ο κίνδυνος του λαθρεμπορίου ναρκωτικών έχει μια μεσαία πιθανότητα εκδήλωσης, σε περίπτωση μη συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών υπηρεσιών με τις αντίστοιχες βρετανικές, ενώ ο αντίκτυπος θα είναι υψηλός καθώς τα ναρκωτικά θεωρούνται η σύγχρονη μάστιγα των κοινωνιών και δη των δυτικών κοινωνιών. Οι κίνδυνοι για την ασφάλεια της Ευρώπης από τη παραγωγή, την εμπορία και τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών είναι πολυσύνθετοι και αποτελεί καίριο ζήτημα η από κοινού αντιμετώπιση τους. Στο κοινό αγώνα των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών για την αναζήτηση και ανταλλαγή πληροφοριών προκειμένου ανταπεξέλθουν στο διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνή κίνδυνο, μια απότομη διακοπή συνεργασία με τις βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών και ασφαλείας, ελέω Brexit, θα προκαλούσε αρχικά μια αποδιοργάνωση και σε δεύτερο χρόνο καίριο μειονέκτημα έναντι των διεθνικών εγκληματικών ομάδων.

Αναφορικά με το κίνδυνο του κυβερνοεγκλήματος η πιθανότητα της εκδήλωσης είναι υψηλή, αλλά με τον αντίκτυπο να κινείται στο μεσαίο επίπεδο καθώς δεν

έχουν γίνει ευρέως κατανοητές στη κοινωνία οι επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει. Περαιτέρω η κυριότερη πρόκληση των ευρωπαϊκών υπηρεσιών ασφάλειας και πληροφοριών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ανωτέρω κυβερνοαπειλές είναι η ευρεία συνεργασία στην ανταλλαγή πληροφοριών, η σύμπραξη με φορείς του ιδιωτικού τομέα στη παροχή υπηρεσιών ασφάλειας δικτύων και συστημάτων, η καλλιέργεια κοινού τρόπου δράσης και η όσο το δυνατόν εναρμόνιση της διεθνούς και της εθνικής νομοθεσίας σε θέματα κυβερνοεγκλήματος (Eurpol, 2020a). Σχετικά με το Brexit και βάσει των ανωτέρω τίθεται πολλαπλά ζητήματα με τη συμμετοχή, ή μη, των βρετανικών υπηρεσιών ασφάλειας και πληροφοριών στην από κοινού αντιμετώπιση των υπόψη κυβερνοαπειλών, μιας και το ΗΒ έχει συνδράμει στη θεσμοθέτηση του ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου της κυβερνοασφάλειας και πιθανόν να διαταραχθούν οι υφιστάμενες λειτουργικές δομές (Stevens & O'Brien, 2019).

Ο κίνδυνος, ο οποίος και αυτός είναι από τους πιο σημαντικούς, είναι ο «T4» σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές και της διαχείρισης των συνόρων. Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς το Ηνωμένο Βασίλειο, μετά το Brexit, έχει υψηλή πιθανότητα, με τον αντίκτυπο να βρίσκεται στο μεσαίο επίπεδο. Η μελλοντική σχέση ΕΕ και ΗΒ θα καθορίσει και το επίπεδο της διασυνοριακής συνεργασίας, η οποία είναι καθοριστικός παράγοντας στους κινδύνους και τις προκλήσεις που καλούνται να διαχειριστούν τα κράτη μέλη και η ίδια η ΕΕ στα εξωτερικά τους σύνορα (Frontex, 2020).

Τέλος, οι εναπομείναντες δύο κίνδυνοι «T2» για τους ξένους μαχητές και «T3» για τη ριζοσπαστικοποίηση των ισλαμικών δικτύων, οι οποίοι δύναται να αποτελούν και συγκοινωνούνται δοχεία, έχουν πιθανότητα εκδήλωσης μεσαίου επιπέδου. Αναφορικά με τον αντίκτυπο για το κίνδυνο «T2», που έχει να κάνει για τους ξένους μαχητές, βρίσκεται στο υψηλό επίπεδο καθώς από το 2019 και έως σήμερα, οι ξένοι μαχητές που παραμένουν σε εμπόλεμες ζώνες, συνεχίζουν να αναζητούν πηγές χρηματοδότησης από χώρες της Ευρώπης, προκειμένου αφενός να εξασφαλίσουν οικονομική ευρωστία σε περίπτωση που θα θέλουν να επιστρέψουν στην ευρωπαϊκή χώρα καταγωγής τους και αφετέρου ώστε να ενισχύσουν οικονομικά τον αγώνα τους (Eurpol, 2020), κάτι για το οποίο ο δείκτης ανησυχίας της δυτικής κοινωνιών παραμένει σε υψηλά επίπεδα (Frontex, 2020). Από την άλλη ο αντίκτυπος για το κίνδυνο «T3» αναφορικά με την ριζοσπαστικοποίηση των ισλαμικών δικτύων βρίσκεται στο μεσαίο επίπεδο καθότι βάσει αξιολόγησης των αρμόδιων υπηρεσιών της Δανίας η υποστήριξη ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων από το ευρωπαϊκά δίκτυα έχει μειωθεί για το έτος 2019 (Eurpol, 2020).

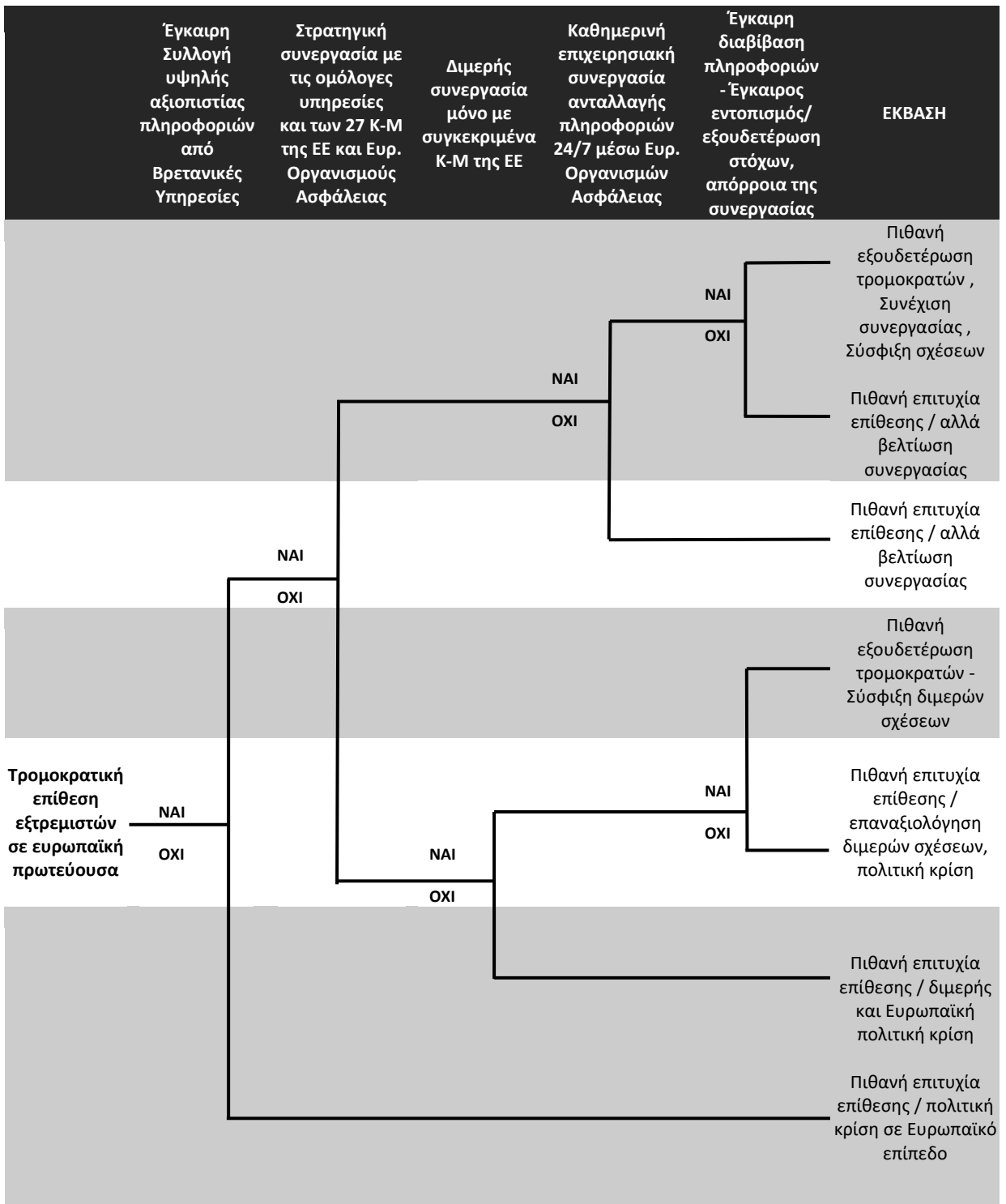
4.2.2 Δενδρική ανάλυση κινδύνου

Σε συνέχεια των ανωτέρω, επιλέγονται οι κίνδυνοι «T1» και «T5», που αφορούν και τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα αντίστοιχα, προκειμένου ακολούθως να αναλυθούν ποιοτικά, με τη χρήση του εργαλείου της δενδρικής ανάλυσης κινδύνου.

Οι εν λόγω αναλύσεις θα πραγματοποιηθούν σε συνάρτηση με τις επιπτώσεις του Brexit, είτε «σκληρής» μορφής, δηλαδή χωρίς συμφωνία, είτε «μαλακό Brexit» που θα εμπεριέχει συμφωνία και δη στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών, όπως προαναφέρθηκε στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου.

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί είναι η «δενδροειδής». Συγκεκριμένα, και για τους δύο κινδύνους, αυτόν του τρομοκρατικού χτυπήματος αλλά και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, θα παρατεθούν δύο δένδρα γεγονότος. Στις εν λόγω δενδρικές αναλύσεις κινδύνων θα αποτυπωθεί η συνέχεια των γεγονότων με δυαδική εξέλιξη, που θα σχετίζονται, η μεν πάνω εξέλιξη με την επιτυχία και η δε κάτω εξέλιξη με την αποτυχία της έκβασης. Και στους δύο κινδύνους θα ορισθεί ένα αρχικό συμβάν και εν συνεχεία θα προσδιοριστούν και θα τοποθετηθούν οι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την αλληλουχία της έκβασης του συμβάντος φτάνοντας στις τελικές εκβάσεις (Raiyan et al., 2017). Πρακτικά, το αρχικό συμβάν τοποθετείται σε οριζόντια γραμμή, στα αριστερά του πίνακα και εν συνεχεία διακλαδίζεται κάθετα, διερχόμενο από τους ενδιάμεσους παράγοντες που μας οδηγεί η αλληλουχία της θετικής ή αρνητικής έκβασης του συμβάντος. Με την δημιουργία της δενδρικής ανάλυσης κινδύνου αξιολογείται, εν προκειμένω ποιοτικά, ο κίνδυνος της κάθε διαδρομής (Raiyan et al., 2017).

Αναφορικά με το πρώτο δένδρο γεγονότων (Εικόνα 6, σελ. 32), ως αρχικό συμβάν επιλέχθηκε από τον αναφερόμενο, στα προηγούμενες ενότητες, κίνδυνο «T1», ήτοι μιας τρομοκρατικής επίθεσης σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, ενώ στο δεύτερο δένδρο γεγονότων (Εικόνα 7, σελ. 35) επιλέχθηκε από τον κίνδυνο «T2», συγκεκριμένα μια δια θαλάσσης παράνομη μεταφορά ναρκωτικών ουσιών σε λιμένα κράτους μέλους της ΕΕ. Τοποθετήθηκαν και προσδιορίστηκαν πέντε παράγοντες και στα δύο δένδρα γεγονότων. Όλοι οι παράγοντες είναι απόρροια των προρρηθέντων στο πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο, σχετικά με τις επιπτώσεις που δύναται να προκαλέσει το Brexit στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης/ intelligence.

Εικόνα 6. Δενδρική ανάλυση κινδύνου για τρομοκρατικό χτύπημα σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα

Στο πρώτο δένδρο (βλ. Εικόνα 6, σελ. 32) η αλληλουχία των γεγονότων μας οδηγεί σε επτά τελικές εκβάσεις, είτε θετικές, είτε αρνητικές. Συγκεκριμένα, διαφαίνεται ότι εφόσον ορίσουμε ως αρχικό συμβάν/κίνδυνο μια δυνητική τρομοκρατική επίθεση εξτρεμιστών σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, καταλήγουμε στις κάτωθι τελικές εκβάσεις:

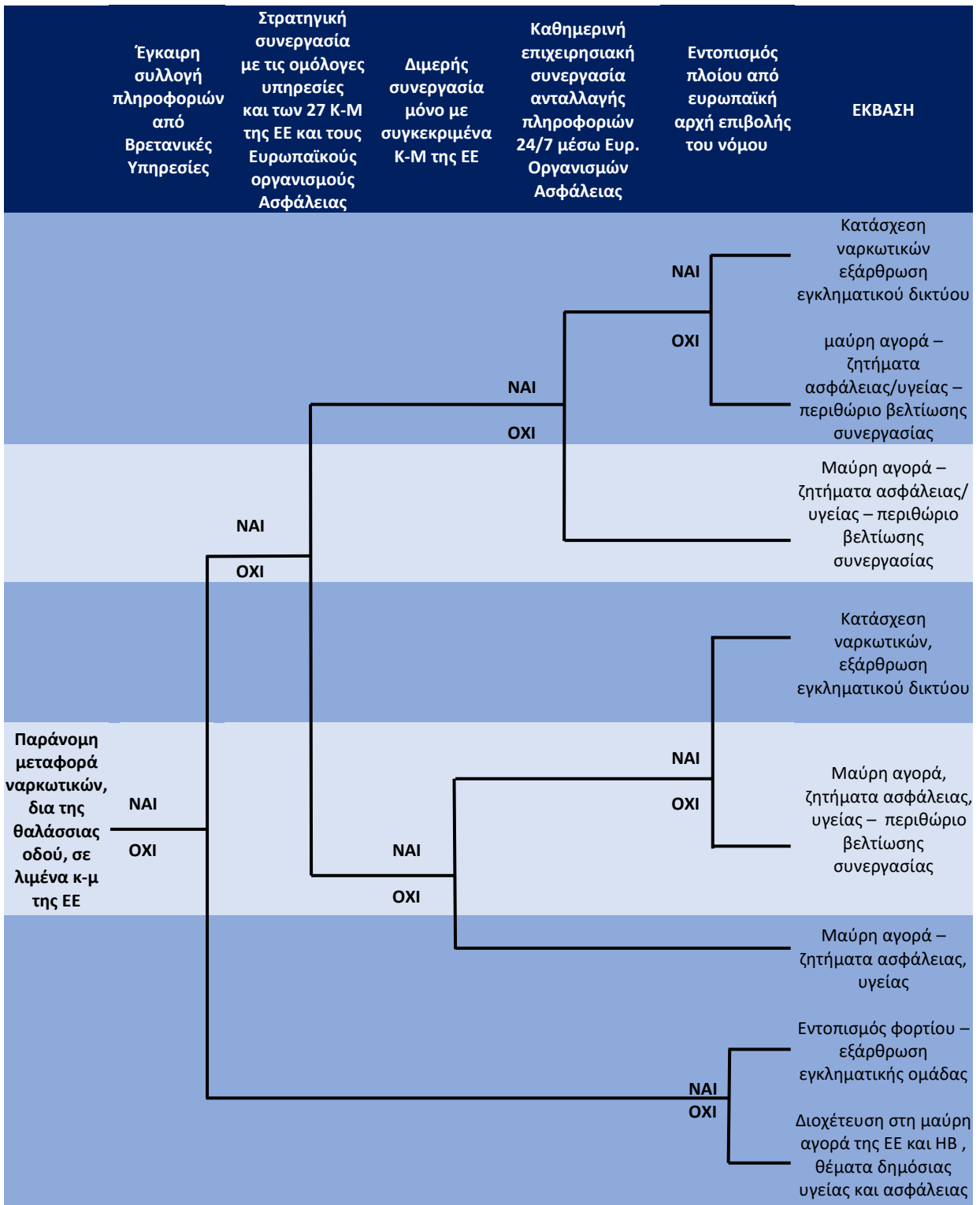
- 1. Πρώτη έκβαση.** Στη πρώτη έκβαση έχουμε μια πιθανή εξουδετέρωση των τρομοκρατών, κατόπιν έγκαιρου εντοπισμού. Μια τέτοια έκβαση θα επιφέρει σύσφιξη των σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ βρετανών και των ευρωπαίων ομολόγων τους (θετική έκβαση). Αυτό δύναται να επιτευχθεί, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι θα υπάρξει έγκαιρη συλλογή υψηλής αξιοπιστίας πληροφοριών από τις βρετανικές υπηρεσίες. Εν συνεχεία και καθόσον θα διατηρούν συνεργασία σε στρατηγικό αλλά και σε επιχειρησιακό επίπεδο, με τις ομόλογες υπηρεσίες και των 27 κ-μ της ΕΕ και τους εφάμιλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς ασφάλειας και πληροφοριών, απόρροια ενός «μαλακού» Brexit που προϋποθέτει τη συνέχιση της συνεργασίας σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών, την έγκαιρη διαβίβαση των εν λόγω πληροφοριών, μέσα από τα ανοικτά κανάλια επικοινωνίας.
- 2. Δεύτερη έκβαση.** Η ανωτέρω αλληλουχία δύναται να έχει και αρνητική έκβαση, όχι όμως από υπαιτιότητα των βρετανών. Κάτι τέτοιο ναι μεν δύναται να προκαλέσει επιτυχία της δυνητικής τρομοκρατικής ενέργειας με μεγάλο αντίκτυπο στη κοινωνία, από την άλλη δεν θα επηρεάσει τις σχέσεις μεταξύ των βρετανικών και ευρωπαϊκών υπηρεσιών σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών, τουναντίον θα υπάρξει περιθώριο βελτίωσης.
- 3. Τρίτη έκβαση.** Επιπρόσθετα δύναται να υπάρξει και δεύτερη αρνητική έκβαση, εφόσον παρότι θα υφίσταται συνεργασία σε στρατηγικό επίπεδο, δεν θα υπάρξει έγκαιρη ενημέρωση, εφόσον δεν θα υπάρχει καθημερινή επιχειρησιακή συνεργασία και ανοικτοί δίαυλοι επικοινωνίας σε εικοσιτετράωρη βάση. Από αυτό μπορεί να υπάρξει πιθανή επιτυχία της τρομοκρατικής ενέργειας, θα υπάρξει όμως και το περιθώριο βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών.

Στις εναπομείναντες τέσσερις εκβάσεις, μιας θετικής και τριών αρνητικών, αναλύονται οι επιπτώσεις ενός «σκληρού» Brexit, χωρίς τη σύναψη καμίας συνεργασίας στο τομέα της πληροφόρησης.

- 4. Τέταρτη έκβαση.** Η μια θετική έκβαση που μπορεί να υπάρξει είναι, να συλλέξουν οι βρετανοί έγκαιρα πληροφορίες για επικείμενο τρομοκρατικό χτύπημα σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα και ταυτόχρονα να τυγχάνει με την υπόψη

ευρωπαϊκή χώρα να διατηρούν διμερείς σχέσεις συνεργασίας και άρα ανοικτά κανάλια επικοινωνίας ώστε να υπάρξει εξουδετέρωση της επίθεσης, απόρροια της έγκαιρης παροχής πληροφοριών.

- 5. Πέμπτη έκβαση.** Στην εν λόγω περίπτωση η έκβαση θα είναι αρνητική καθώς προβλέπεται επιτυχία της τρομοκρατικής επίθεσης παρότι οι βρετανικές υπηρεσίες είχαν συλλέξει υψηλής αξιοπιστίας πληροφορίες. Οι επιπτώσεις εδώ θα είναι σημαντικές, κατ' αρχήν πιθανόν να υπάρξουν ανθρώπινες απώλειες, θα υπάρξει πολιτική κρίση αλλά θα δοθεί η ευκαιρία για επαναπροσδιορισμό της συνεργασίας των βρετανών σε διμερές επίπεδο με οποιαδήποτε από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ.
- 6. Έκτη έκβαση.** Στη προτελευταία περίπτωση θα υπάρξει αρνητική έκβαση, όπως διαγράφεται στην εικόνα 6 (σελ. 32), με τη πρόκληση σοβαρών πολιτικών κρίσεων είτε σε διμερές, είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο και πιθανώς απώλειες ανθρώπινων ζώων. Κάτι τέτοιο θα επιφέρει βαθιά πολιτική κρίση μεταξύ της ΕΕ, των μελών αυτής και από την άλλη πλευρά της Βρετανίας, με μετρήσιμες συνέπειες σε διάφορους τομείς όπως η οικονομία και το διεθνές εμπόριο.
- 7. Έβδομη έκβαση.** Ομοίως με την ανωτέρω, αλλά με λιγότερες συνέπειες για το ΗΒ. Σίγουρα θα προκληθεί κρίση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πιθανόν θα υπάρξουν ανθρώπινες απώλειες. Η Βρετανία θα επηρεαστεί το λιγότερο δυνατό, σε σχέση με τα κ/μ της ΕΕ, θα υπάρξει όμως περιθώριο σύσφιξης της συνεργασίας σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών.

Εικόνα 7. Δενδρική ανάλυση κινδύνου για λαθρεμπόριο ναρκωτικών ουσιών

Τέλος, στο δεύτερο δένδρο (βλ. Εικόνα 7, σελ. 35) η αλληλουχία των γεγονότων μας οδηγεί σε οκτώ τελικές εκβάσεις, τρεις θετικές και πέντε αρνητικές. Συναφώς, διαφαίνεται ότι εφόσον ορίσουμε ως αρχικό συμβάν/κίνδυνο μια δυνητική παράνομη μεταφορά ναρκωτικών ουσιών σε λιμένα κράτους μέλους της ΕΕ, καταλήγουμε, μεταξύ άλλων, στις κάτωθι τελικές εκβάσεις:

- 1. Πρώτη έκβαση.** Αφού λάβουμε ως δεδομένο ότι οι υπηρεσίες του ΗΒ διαθέτουν πληροφορίες για το εν λόγω αρχικό συμβάν, θα έχουμε θετική έκβαση, ήτοι εντοπισμό και κατάσχεση του παράνομου φορτίου με ταυτόχρονες συλλήψεις των δραστών, στη περίπτωση που υπάρξει συνέχιση της συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊών και βρετανών σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο.
- 2. Δεύτερη έκβαση.** Είναι η αρνητική κατάληξη της ανωτέρω περίπτωσης, αλλά όχι από υπαιτιότητα των βρετανών ή από μη ύπαρξη συνεργασίας αλλά καθαρά από αποτυχία της επιχείρησης εντοπισμού. Σε αυτή τη περίπτωση αλλά και σε όλες τις επόμενες αρνητικές εκβάσεις, οι επιπτώσεις, πέραν αυτών στο τομέα της πληροφόρησης, θα αφορούν και σε θέματα ασφάλειας της υγείας των πολιτών των κ-μ της ΕΕ και του ΗΒ καθώς θα υπάρξει διοχέτευση των ναρκωτικών ουσιών στην λαθραία «αγορά του δρόμου».
- 3. Τρίτη έκβαση.** Στη προκειμένη περίπτωση η έκβαση θα είναι αρνητική, καθώς όπως αναλύεται στην αλληλουχία, δεν αρκεί μόνο η στρατηγική συνεργασία, αλλά απαιτείται και συνεργασία σε επιχειρησιακό επίπεδο. Υφίστανται περιθώρια βελτιώσεις του επιπέδου συνεργασίας στο τομέα της πληροφόρησης, αρνητική έκβαση όσον αφορά το παράνομο φορτίο του πλοίου.
- 4. Τέταρτη έκβαση.** Εδώ υπάρχει θετική κατάληξη της αλληλουχίας, παρότι σε συνάρτηση με το Brexit στη παρούσα αλληλουχία δεν υφίσταται συνεργασία ΗΒ με την ΕΕ, αλλά διμερής συνεργασίας των βρετανών με κ/μ. Οι επιπτώσεις εδώ είναι η σύσφιξη της συνεργασίας σε διμερές επίπεδο, η κατάσχεση του φορτίου και πιθανόν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης.
- 5. Πέμπτη έκβαση.** Είναι η αρνητική κατάληξη της ανωτέρω έκβασης, αλλά όχι από υπαιτιότητα των βρετανών ή από μη ύπαρξη διμερούς συνεργασίας αλλά καθαρά από αποτυχία της επιχείρησης εντοπισμού.
- 6. Έκτη έκβαση.** Η παρούσα αλληλουχία θεωρείται ως αρνητική έκβαση και είναι απόρροια ενός σκληρού Brexit στο οποίο δεν θα υπάρχει συνεργασία μεταξύ του ΗΒ και των κ/μ της ΕΕ είτε σε πολυμερές είτε σε διμερές επίπεδο. Οι επιπτώσεις,

μεταξύ άλλων, θα θέτουν ζητήματα δημόσιας υγείας και ασφάλειας των πολιτών τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο, όσο και στις κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 7. Έβδομη έκβαση.** Παρότι έχουμε θετική κατάληξη με τον εντοπισμό του πλοίου, τη κατάσχεση του φορτίου και την εξάρθρωση της εγκληματικής ομάδας από αρχή επιβολής του νόμου κάποιου κ/μ της ΕΕ, εφόσον δεν υπάρχει εμπλοκή του ΗΒ με τη συνεισφορά πληροφοριών, δεν επηρεάζεται δυνητικά ο τομέας της ευρωπαϊκής πληροφόρησης και οι επιπτώσεις που δύναται να προκαλέσει το Brexit στον εν λόγω τομέα.
- 8. Όγδοη έκβαση.** Ομοίως με τα αναγραφόμενα στην ανωτέρω παράγραφο, αλλά με αρνητική έκβαση, η οποία θέτει ζητήματα δημόσιας υγείας και ασφάλειας των ευρωπαίων πολιτών.

5. Συμπεράσματα

Στο παρόν πόνημα πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια να αναλυθούν οι επιπτώσεις που θα επιφέρει η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από τις τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ευρωπαϊκής πληροφόρησης (intelligence), εν γένει, με τη χρήση εργαλείων της διοικητικής της διακινδύνευσης.

Ιστορικά το Brexit οδήγησε σε ένα διαζύγιο μεταξύ του Λονδίνου και των Βρυξελλών και θεωρητικά θα απαλλάξει το πρώτο από τα ευρωπαϊκά προβλήματα και δη αυτά της ασφάλειας (Heisbourg, 2016). Παρά ταύτα, είναι τόσο λεπτές οι ισορροπίες και υπάρχει τόσο μικρή σαφήνεια του τι πρόκειται να πετύχει το Brexit, όπου σίγουρα ούτε το Ηνωμένο Βασίλειο θα μείνει ανεπηρέαστο, καθώς θα περιέλθουν σε δυσμενέστερη θέση τόσο οι Βρετανοί όσο και οι Ευρωπαίοι, ιδίως στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων στον κόσμο των υπηρεσιών πληροφοριών (Freedman, 2016).

Δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι παρότι η επιρροή της εξωτερική πολιτικής του Ηνωμένου Βασιλείου πρόκειται να συρρικνωθεί μετά την οριστική αποχώρηση, η σχέση της με τις ΗΠΑ παραμένει στενή, με ιστορικούς δεσμούς, που ενισχύεται από βαθιές πολιτιστικές και προσωπικές σχέσεις (Inkster, 2016). Βέβαια αυτή η στενή σχέση μπορεί να μην επαρκεί για να αποτρέψει μια αλλαγή στάσης των ΗΠΑ, καθώς ήδη υπάρχουν ενδεικτικά σημάδια από την εποχή Ομπάμα, ότι θα επιδιώξουν να ενισχύσουν τους δεσμούς με μια πιο ισχυρή Γερμανία ως απόρροια του Brexit (Oliver & Williams, 2016). Είναι επίσης πιθανό η Ουάσιγκτον να εποφθαλμιά όλο και περισσότερο τη Γαλλία ως έναν πιο ελκυστικό σύμμαχο, ιδίως στο πλαίσιο της καταπολέμησης της ισλαμικής τρομοκρατίας στην Αφρική (Nilsson-Wright & Fujiwara, 2016).

Τα ανωτέρω μένει να επιβεβαιωθούν, ιδίως τώρα που υπάρχει αλλαγή σελίδας στη διακυβέρνηση ΗΠΑ με την αποχώρηση του λαϊκιστή Τραμπ και την ανάληψη της διοίκησης από τον Μπάιντεν, ο οποίος με την ανάληψη των καθηκόντων του στις αρχές του 2021, θα κληθεί να διαχειριστεί μια παγκόσμια πανδημία, πέραν της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

Συμπερασματικά, αναφορικά με την ευρωπαϊκή πληροφόρηση, όποιο από τα δύο σενάρια πραγματοποιηθεί, δηλαδή είτε του συναινετικού, είτε του σκληρού Brexit, υπάρχουν λόγοι αισιοδοξίας. Και αυτό γιατί παραδοσιακά οι σχέσεις των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών με τους ευρωπαίους συναδέλφους τους διεξάγονται κατά βάση σε διμερές επίπεδο και όχι τόσο μέσω κεντρικών θεσμών της ΕΕ (Paladini & Castellucci, 2019). Περαιτέρω, τέτοιες σχέσεις διέπονται ευρύτερα από τη χρησιμότητα και όχι από συναισθηματικά ή πολιτικά ζητήματα. Εκτιμάται ότι ο ρεαλισμός και η αίσθηση για τις κοινές απειλές θα ξεπεράσουν πολιτικά ζητήματα (Northcott, 2017).

Εν κατακλείδι, η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από τις υπάρχουσες δομές ανταλλαγής πληροφοριών εντός της ΕΕ δεν είναι επιθυμητή για καμία πλευρά, δεδομένης της τρέχουσας κατάστασης στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Πρακτικά, η συνεργασία με θεσμικά όργανα της ΕΕ δύναται να συνεχιστεί μέσω διακυβερνητικών ρυθμίσεων, ενώ και άλλες μορφές συνεργασίας μπορούν να αναπτυχθούν βάσει των υφιστάμενων διμερών και πολυμερών καναλιών εκτός του πλαισίου της ΕΕ (Hillebrand, 2017).

Ωστόσο, τα πράγματα φαίνεται να οδεύουν προς τη μη συμφωνία στη μετά Brexit εποχή, κάτι που σημαίνει ότι ακόμα δεν έχουν αποσαφηνιστεί πλήρως οι όροι και προϋποθέσεις της αποχώρησης, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα των πληροφοριών (Paladini & Castellucci, 2019).

Τέλος, τεκμαίρεται ότι εφόσον οι διαπραγματεύσεις καταλήξουν στο σενάριο του σκληρού Brexit, τότε επακόλουθα, η διεθνής συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών υπηρεσιών ασφάλειας και πληροφοριών και των βρετανών ομολόγων τους θα γίνει δυσπροσάρμοστη, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον ασφάλειας, *ad hoc* και λιγότερο δικαιολογημένη (Hillebrand, 2017) κατ' εφαρμογή των πολιτικών αποφάσεων.

Κατάλογος Πηγών

Breakspear, A. (2012). A New Definition of Intelligence. *Intelligence and National Security*, 28 (5).

Buzan, B. (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty-first Century. *International Affairs*, 67 (3), σσ. 431-451.

Douane - Douanes & Droits Indirects. (2020). *Preparing for Brexit Customs Guidelines (English version - current version: 12 november 2020)*. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.douane.gouv.fr/sites/default/files/uploads/files/Brexit/Other_languages/Preparing-for-Brexit-customs-guidelines-12.11.20.pdf. Πρόσβαση: 25/11/2020

EMCDDA - European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2020). *European Drug Report 2020: Trends and Developments*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13236/TDAT20001_ENN_web.pdf. Πρόσβαση: 28/10/2020

Europol - European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. (2020). *European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT)*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>. Πρόσβαση: 09/10/2020

Europol - European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. (2020). *Internet Organized Crime Threat Assessment (IOCTA) 2020*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2020>. Πρόσβαση: 15/10/2020

Fägersten, B. (2010). Bureaucratic Resistance to International Intelligence Cooperation – The Case of Europol. *Intelligence and National Security*, 25 (4), pp. 500-520.

- Fägersten, B. (2016). *For EU eyes only? Intelligence and European security*. European Union Institute for Security Studies. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_8_EU_Intelligence_Cooperation.pdf. Πρόσβαση: 15/10/2020
- Forsyth, J. (2016, July 30). Three key tests for any Brexit deal. *The Spectator* (The Spectator). Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.spectator.co.uk/article/three-key-tests-for-any-brexit-deal>. Πρόσβαση: 20/10/2020
- Freedman, L. (2016). Brexit and the Law of Unintended Consequences. *Survival* , 58 (3), pp. 7-12.
- Frontex - European Border and Coast Guard Agency. (2020). *Risk Analysis for 2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf. Πρόσβαση: 10/10/2020
- Glees, A. (2017). What Brexit means for British and European intelligence agencies. *Journal of Intelligence History* , 16 (2), σσ. 70-75.
- Heisbourg, F. (2016). Brexit and European Security. *Survival* , 58 (3), pp. 13-22.
- Herman, M. (1996). *Intelligence Power in Peace and War*. Cambridge University Press.
- Hill, C. (2016). Powers of a kind: the anomalous position of France and the UK in world politics. *International Affairs* , 92 (2), pp. 394-404.
- Hill, C. (2004). Renationalizing or Regrouping? EU Foreign Policy since 11 September 2011. *Journal of Common Market Studies* , 42 (1).
- Hillebrand, C. (2017). With or without you? The UK and information and intelligence sharing in the EU. *Journal of Intelligence History* .
- House of Lords. (2005). *After Madrid: The EUs Response to Terrorism*. London.
- Inkster, N. (2016). Brexit, Intelligence and Terrorism. *Survival* , 58 (3), σσ. 23-30.
- Kahn, D. (2001). A historical theory of intelligence. *Intelligence and National Security* , 16 (3), pp. 79-92.
- Konstantopoulos , I. L., & Nomikos, J. M. (2017). Brexit and intelligence: connecting the dots. *Journal of Intelligence History* , 16 (2), pp. 100-107.

- Konstantopoulos, I. L., & Doga, A. M. (2015). The (R)evolution of Intelligence as an Academic Discipline: Challenges and Constraints. *Journal of Mediterranean and Balkan Intelligence* , 5 (1), σσ. 5-18.
- Moran, C. (2017). A JIH special forum on Brexit: implications for UK and European intelligence agencies. *Journal of Intelligence History* , 16 (2), pp. 67-69.
- Nilsson-Wright, J., & Fujiwara, K. (2016). Brexit and its Consequences: Anglo-Japanese Relations in a Post-EU Referendum World. *Chatham House, Asia Program, Research Paper* .
- Northcott, C. (2017). The more things change, the more they stay the same: an assessment of the implications of Brexit for intelligence agencies both in the UK and in Europe. *Journal of Intelligence History* , 16 (2), σσ. 79-82.
- Oliver, T., & Williams, M. (2016). Special relationships in flux: Brexit and the future of the US–EU and US–UK relationships. *International Affairs* , 92 (3), pp. 547-567.
- Paladini, S., & Castellucci, I. (2019). *European Security in a Post-Brexit World*. Emerald Publishing Limited.
- Raiyan, A., Das, S., & Islam, M. (2017). Event Tree Analysis of Marine Accidents in Bangladesh. *Procedia Engineering* , 194, pp. 276-283.
- Reynolds, D. (1990). 1940: Fulcrum of the Twentieth Century? *International Affairs* , 66 (2), pp. 325-350.
- Segell, G. (2017). Post-Brexit: British intelligence and European cooperation with European Union states including Greece. *Research Institute for European and American Studies* .
- Shaffer , T. (2017). Hard Brexit on defence: how the UK can lead Europe in global security. *Journal of Intelligence History* .
- Stevens, T., & O'Brien, K. (2019). Brexit and Cyber Security. *The RUSI Journal* , 164 (3), pp. 22-30.
- The Economist. (2016, June). The Brexit briefs: Our guide to Britain's EU referendum.
- Whitman , R. (2016). Brexit or Brimain: what future for the UK's European strategy? *International Affairs* , 92 (3), pp. 510-517.

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2015). Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ο χώρος Σένγκεν. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.consilium.europa.eu/media/30038/ac0414838eln.pdf>.

Πρόσβαση: 21/11/2020

Κωνσταντόπουλος, Ι. Λ. (2018). Πληροφόρηση και Ασφάλεια: Μια άρρηκτη σχέση. Στο Η. Σ. Κεβόρκ , & Χ. Γ. Κόλλιας, *Κείμενα στην Οικονομική της Άμυνας και της Ασφάλειας* (σσ. 291-328). Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Υπουργείο Εξωτερικών. (2020). *Επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με θέματα που αφορούν την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://brexit.gov.gr/brexit-current-status/>. Πρόσβαση: 28/09/2020